

Звіт за результатами дослідження

«Дослідження щодо ключових факторів та передумов, що спонукатимуть українських мігрантів повернутись до України та долучитись до процесу відбудови на місцевому рівні»

ЗМІСТ

2023

Команда проєкту	4
Методологія дослідження	6
Основні результати дослідження	10
Походження і перебування	32
Плани повернення	44
Психологічний стан	52
Оцінка можливостей для жінок в Україні та за кордоном	56
Матеріальний стан українських жінок за кордоном	61
Перспективи працевлаштування та робочі місця в Україні	68
Освіта дітей, безпека дітей та власна безпека	76
Репродуктивне здоров'я	86
Досвід сексуального та фізичного насильства за кордоном	90
Інтерес до справ в Україні та медіа споживання	93
Оцінки змін ситуації в Україні	100
Образ майбутнього України	104
Залученість до суспільно-політичного життя в Україні під час перебування за кордоном	108
Готовність брати участь у політиці	114
Гендерна рівність	125
Додатки	129

Команда проекту

Світлана Войцеховська - співзасновниця Українського Жіночого Конгресу

Ірина Дробович - стратегічна директорка Українського Жіночого Конгресу

Анна Ніколаєнко - операційна менеджерка Українського Жіночого Конгресу

Лариса Жигун - Голова Фундації «Освітній кластер «МрійДій» у Польщі

Наталя Харченко - науковий керівник проєкту

Дар'я Перекосова - директорка, координаторка проєкту

Марина Шпікер - дослідниця, аналітикиня

Олександр Переверзєв - ІТ-спеціаліст, технологічний координатор

Катерина Свиридова - дослідниця, аналітикиня

Дослідження «Передумови повернення в Україну для участі і відбудові українських жінок, які знайшли тимчасовий прихисток за кордоном» було проведене за підтримки проєкту U-LEAD.

Методологія

дослідження

Дослідження «Передумови повернення в Україну для участі і відбудові українських жінок, які знайшли тимчасовий прихисток за кордоном» було проведене дослідницькою компанією Periscope Research 1-12 листопада 2023 року. Дослідження було ініційоване ГО «Український Жіночий Конгрес» і виконано спільно з Благодійним фондом «Освітня фундація «МрійДій», за підтримки проєкту U-LEAD.

Дослідження було спрямоване на визначення ключових факторів та передумов, що спонукатимуть українських жінок-мігрантів повернутись до України та долучитись до процесу відбудови на місцевому рівні.

Завдання проєкту включали:

1. Вивчення міграційних настроїв українок за кордоном.
2. Дослідження ключових факторів, що спонукатимуть українських жінок різного віку та різного соціального стану повертатися в Україну та долучатися до проєктів відбудови України, зокрема, на місцевому рівні.
3. Вивчення настроїв українок, щодо потенційної залученості до виборчого процесу і відбудови України.

Під час дослідження вивчалися думки українських жінок у віці 18-59 років, які знайшли тимчасовий прихисток за кордоном внаслідок повномасштабного вторгнення Росії 24 лютого 2022 року.

Дослідження переважно спрямоване, але не обмежувалось, вивченням думок таких цільових аудиторій:

- Жінки, що виїхали за кордон з дітьми.
- Молоді жінки працездатного віку.
- Жінки, що продовжують жити на дві країни. Такими вважались жінки, які три та більше разів відвідували Україну протягом останніх 12 місяців або провели в Україні не менш ніж 20 днів протягом року.

В рамках дослідження застосовувалась комплексна методологія з двох компонентів, яка дозволила всебічно вивчити

10 глибинних інтерв'ю з жінками, які перемістилися з України в інші країни після початку повномасштабного вторгнення Росії в Україну для глибокого розуміння мотивації перебування за кордоном, можливостей, передумов та бар'єрів повернення в Україну.

кількісне онлайн опитування 800 українок, які знайшли тимчасовий прихисток у різних країнах за кордоном, що дозволило перевірити знахідки і висновки глибинних інтерв'ю на більшій за обсягом та різноманітністю вибірці українських жінок за кордоном.

питання дослідження:

Основні етапи дослідження включали розробку інструментарію, розробку вибірки, проведення глибинних і онлайн інтерв'ю з респондентами, контроль якості виконаної роботи, введення та перевірку даних на логічні помилки, підготовку остаточного масиву даних, стенограм, таблиць та аналітичного звіту.

Глибинні інтерв'ю (ГІ)

Глибинні інтерв'ю проводились з 10 українськими жінками, які перебувають у країнах Європи (Польща, Болгарія, Німеччина, Іспанія) та північної Америки (США і Канада). Рекрутинг респондентів для глибинних інтерв'ю відбувався за допомогою комбінації наступних методів набору:

- Залучення респондентів за допомогою внутрішньої бази даних виконавця дослідження.

- Залучення респондентів за допомогою техніки «снігова куля». Рекрутери отримували перелік критеріїв відбору та використовували свої соціальні мережі, щоб знайти учасниць з

необхідними характеристиками.

Проведення ГІ відбувалось онлайн за допомогою ZOOM чи Skype. Середня тривалість інтерв'ю – 1 година. Інтерв'ю проводилось модераторами, які мають спеціалізовану освіту і досвід роботи в сфері досліджень більше п'яти років досвіду.

Онлайн опитування

Вибірка онлайн опитування передбачала квотний відбір учасниць. Структура вибірки визначалась на основі наявних у відкритих джерелах даних щодо кількості і складу українських жінок, які знаходяться за кордоном. Було запроваджено квоти за цільовими групами і наявності статусу тимчасового захисту або статусу біженця.

Рекрутинг респонденток відбувався декількома способами:

- На основі онлайн панелі InPoll.
- За допомогою соціальних мереж респонденток регулярних телефонних опитувань. Ми включили скринінгове запитання на наявність родичів за кордоном в поточні кількісні опитування і таким чином зібрали контакти, для запрошення взяти участь в опитуванні.
- За допомогою рекрутерів, які зараз знаходяться за кордоном. Тим респонденткам, які відповідали критеріям відбору цільової аудиторії було запропоновано взяти участь в дослідженні.

Загалом аудиторія дослідження є дещо більш молодю, освіченою, соціально і економічно активною. Зважаючи на не випадковий характер відбору учасників, результати цього дослідження мають скоріше якісний характер і дають загальне уявлення про сучасні тренди в міграційних настроях, думках та переконаннях українок за кордоном.

Для спрощення формулювань в подальшому аналізі ми будемо загалом називати учасниць дослідження "українськими жінками-біженцями за кордоном" або "респондентками" чи "учасницями дослідження", але слід зважати на зазначені особливості і обмеження аудиторії, яка досліджувалася.

ОСНОВНІ
результати
дослідження

- ➔ Основні країни перебування жінок, що виїхали з України - це Польща, Німеччина та Чехія.
- ➔ Учасниці дослідження все ще дуже сильно пов'язані із Україною: 91% респонденток відвідували Україну протягом останнього року. Метою відвідування зазвичай є сімейні та особисті справи. Найбільш частою причиною візиту було відвідування родини і друзів, які залишились в Україні, про це повідомили 62% опитаних. Наявність рідних і друзів, які залишаються в Україні - це і одна з основних мотивацій планувати повернення в Україну на постійній основі.
- ➔ 44% респонденток перебувають за кордоном з дітьми, ще 2% - з онуками. Зауважимо, що 7% зараз розділені з власними дітьми, а 1% - з онуками. Більше половини (55%) опитаних жінок залишили в Україні батьків, а 33% - свого чоловіка або партнера.
- ➔ Майже третина жінок (30%) зазначили, що в них існує проблема погіршення стосунків з рідними після повномасштабного вторгнення Росії в 2022 році.
- ➔ Більшість українських жінок-біженців (68%) планують повернутися в Україну, водночас 28% планують залишитись за кордоном, ще не визначились з планами повернення – 4%. Проте, тільки 5% опитаних збираються повернутись найближчим часом і ще 9% хочуть повернутись навесні 2024 року.
- ➔ Найчастіше про плани повернутися в Україну говорять жінки наймолодшої вікової групи - 18-29 років та ті жінки, які зараз не часто їздять в Україну.

➔ Серед факторів, які спонукають жінок залишатися за кордоном з приблизно однаковою силою працюють аргументи щодо безпеки та аргументи щодо матеріальних стимулів. Так, серед тих жінок, що планують залишатися за кордоном, безпека - мотив, який називається найчастіше (44%), ще 35% вказують на ризик опинитися без опалення та електрики взимку. З іншого боку, такі фактори як можливість отримувати значну допомогу для українських біженців від приймаючих країн та загальний вищий рівень життя за кордоном називають 37% та 32% відповідно. 32% згадують як фактор свого рішення кращі життєві перспективи за кордоном порівнянно із Україною, стільки ж - розчарування в українській владі.

➔ Щодо мотивів повернення, то домінують дружні та родинні зв'язки з людьми, що залишилися в Україні (40%), любов до України або малої батьківщини респондентки (36%) та сподівання на кращі життєві перспективи в Україні (34%). Зауважимо, що вагомою є і мотивація від зворотного - 32% опитаних жінок вказали, що хотіли би повернутися в Україну через те, що не можуть влаштуватися за кордоном. У жінок старшого віку більше значення в мотивації повернення має наявність житла та іншої власності, як мотиватор повернення. Жінок з дітьми частіше мотивує повертатись в Україну бажання створити дітям більш комфортні умови розвитку.

➔ Дослідження показало, що негативні наслідки травматичного досвіду є дуже поширеними серед українських жінок-біженців за кордоном. Тільки 11% опитаних повідомили, що протягом останніх 12 місяців у них не було періодів тривалість понад два тижні, коли вони відчували стрес, пригнічення та тривожність. Натомість, 13% відчували прояви одного з цих симптомів, 20% - двох, а більш ніж половина (55%) відчували усі три реакції на травму. Загалом, про пригнічений настрій, проблеми зі сном, поганий апетит, труднощі з концентрацією повідомляють 75% опитаних, про значний стрес – 75%, дратівливість і постійні хвилювання – 71% респонденток.

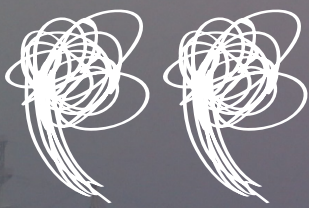
Мотиви повернення в Україну:

~~X~~ дружні та родинні зв'язки → 40%

~~X~~ любов до України → 36%

~~X~~ перспективи в Україні → 34%

~~X~~ неможливість влаштуватися за кордоном → 32%

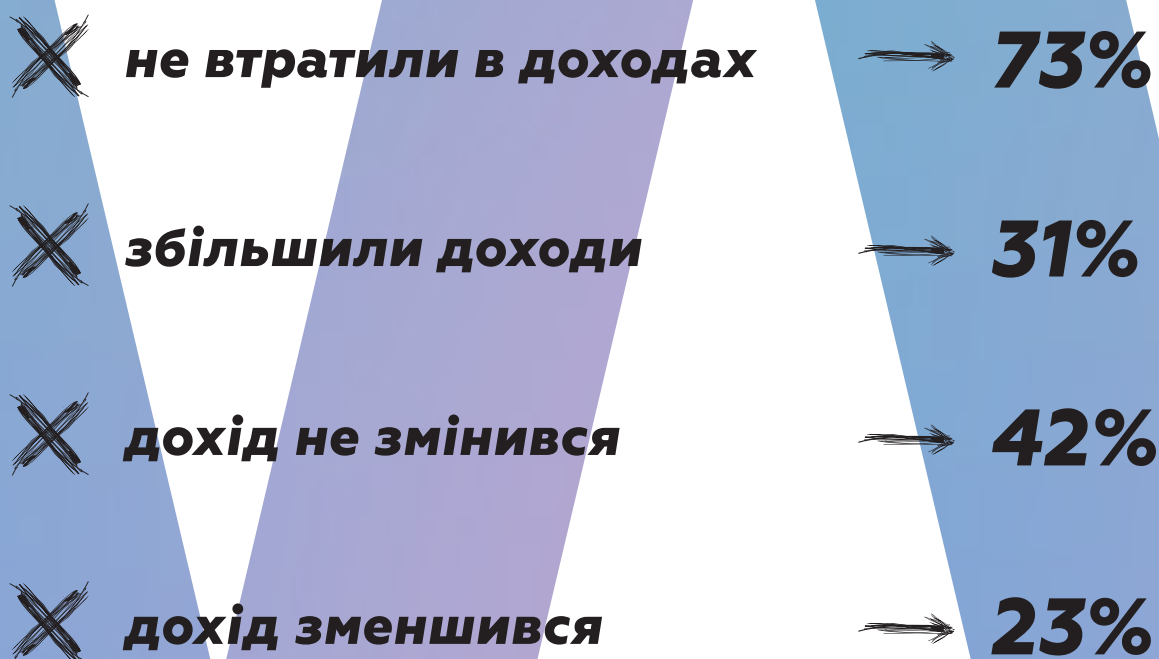
48% опитаних вважають,
що можливостей отримати
якісну і доступну медичну
допомогу під час вагітності і
пологів у жінок більше в країні
теперішнього перебування...

- ➔ Поширеність проявів тривалих психологічних проблем була найбільшою серед жінок старше 40 років. Серед цільових груп від тривалих психологічних проблем найбільше страждають жінки з дітьми та жінки, які не часто їздять в Україну.
- ➔ Респондентки значно краще оцінюють можливості для жінок в різних сферах життя, які можуть запропонувати країни їх теперішнього перебування, ніж можливості, які може запропонувати Україна. 48% опитаних вважають, що можливостей отримати якісну і доступну медичну допомогу під час вагітності і пологів у жінок більше в країні теперішнього перебування, 22% - що в Україні. 52% респонденток краще оцінюють можливості легко знайти для дитини гарний дитячий садок поряд з домом у країні теперішнього перебування, 19% - для України. 51% жінок, які взяли участь в дослідженні, вірять, що більше можливостей мати оплачувану відпустку по догляду за дитиною в них буде в країні теперішнього перебування, 16% - що в Україні. Тільки 10% жінок думають, що в Україні у жінок більше можливостей отримати пільговий кредит на купівлю житла, 55% віддають в цій сфері перевагу країні теперішнього перебування.
- ➔ Серед українських жінок за кордоном переважають жінки, які є найманими працівницями - таких 47% (27% працюють повний робочий день, 20% - неповний). Значного погіршення матеріального стану жінок, які виїхали з України не відбулося. Дві третини респонденток повідомили, що воно або покращилося (33%), або не змінилося (33%). Найменше тих, чиє матеріальне становище покращилося за рік серед наймолодших респонденток - 30%, найбільше - серед жінок у віці 30-39 років - 40%. Найкраще оцінюють зміни свого матеріального стану жінки з дітьми - 40% кажуть про покращення, тільки 27% - про погіршення матеріального стану.

→ Заощадження респонденток є вагомим джерелом грошей для поточних витрат: 31% вказали зараз їх використовують. Важливим джерелом доходу для респонденток є постійна робота за кордоном (29%), тимчасова робота чи підробітки в країні перебування (28%), доходи від власного бізнесу за кордоном (17%). Зауважимо, що респондентки частіше згадують доходи від найманої праці та власного бізнесу за кордоном, ніж від дистанційної роботи та бізнесу в Україні (21% і 15% відповідно). Жінки віком 18-29 та 30-39 років частіше вказували роботу в країні перебування (з повною зайнятістю або частковою), бізнес за кордоном та дистанційну роботу в Україні як джерело доходу порівняно із групою жінок, старших за 40 років.

→ В оцінці ситуації із працевлаштування в Україні та власних перспектив знайти роботу респондентки розділилися: по 40% вважають, що ринок праці в Україні покращується і вони зможуть знайти роботу якщо повернуться. В той же час 30-40% негативно оцінюють динаміку ринка праців на батьківщині та власні шанси отримати роботу в Україні. Розмірковуючи про кар'єрні перспективи в Україні, учасниці глибинних інтерв'ю звертали увагу на низький рівень плати праців в Україні, особливо на виробничих чи робітничих спеціальностях у порівнянні з такими країнами, як Німеччина, Канада та США. Деякі з них вказували на обмеженість української пенсійної системи і соціального захисту, а також на часті випадки неофіційного працевлаштування без соціального пакету та медичного страхування. Основний виклик для інформанток полягав не в тому, щоб знайти роботу в разі повернення: одна з інформанток звернула увагу на те, що ситуація з працевлаштуванням в Україні є навіть певною мірою виграшною для жінок через те, що зараз з'явилося більше позицій, які раніше займали чоловіки, що нині воюють. Натомість проблема полягає в тому, щоб мати добре оплачувану роботу, яка б могла забезпечити гідне життя не тільки жінці, але й її родині.

Українки за кордоном:

Порівнюючи можливості працевлаштування в Україні та в країні теперішнього проживання, деякі учасниці дослідження роблять акцент на мовному бар'єрі та відсутності підтвердження кваліфікації в країні перебування. Але сприймають це скоріше як виклики, ніж непереборні перешкоди.

➔ Результати глибинних інтерв'ю з українськими жінками за кордоном, у яких є діти шкільного віку, показують, що діти, адаптуючись за кордоном, стикаються з викликами, пов'язаними з особливостями іноземних систем освіти, а також з необхідністю суміщати одразу два типи навчання: наживо у школах країн, куди переїхали їх сім'ї, та онлайн в українських школах. Але попри ці виклики, українські жінки дуже цінують можливість навчання своїх дітей за українською програмою і те, що українські викладачі часто з розумінням ставляться до викликів онлайн-навчання дітей, що виїхали. Дистанційне навчання дітей за українською навчальною програмою слугує одним із містків підтримки зв'язку з Україною, сприяє збереженню знань та рідної мови.

➔ Респондентки кількісного опитування, які мають дітей у віці 6-17 років і повертаються в Україну, вказують на проблеми безпеки як найбільш важливі. З 5 найчастіше згадуваних проблем, 4 пов'язані із безпекою. Найвищий пріоритет – «загроза життю дитини через військові дії» (59%), 29% висловлюють турботу щодо можливих розлук з дітьми під час повітряних тривог. Також важливі проблеми включають пошкодження шкіл (23%) та неналежний стан шкільних сховищ (22%) в місці проживання в Україні. Крім переживання за фізичну безпеку, жінки висловлюють занепокоєння щодо психологічної безпеки своїх дітей та можливої їх ретравматизації. Тому більшість жінок, які мають дітей, не розглядають варіант повернення в Україну, в якій не закінчились активні бойові дії і є хоч невелика ймовірність обстрілів, відкидаючи варіант можливості навчання своїх дітей в так званих безпечних освітніх закладах.

Жінки

висловлюють

занепокоєння

щодо психологічної

безпеки своїх дітей

та можливої їх

ретравматизації...

➔ З проблем системи шкільної освіти, які не пов'язані з війною, в кількісному опитуванні перше місце посідає неможливість обрати профільні предмети для глибокого вивчення в школі (28%); друге-третє-четверте-п'яте місця ділять "переобтяженість домашніми завданнями", "побори", збіркоштів з батьків в школі", "відсутність сучасних підручників", "низький матеріально-технічний рівень шкіл". Жінки чиї діти, які навчаються за кордоном після вторгнення, хвалять іноземні навчальні програми за інклюзивність та практичність. Хоча українська програма може випереджати іноземні за змістовною насиченістю, вони вважають, що за кордоном діти можуть менше страждати від інтенсивного навчання, маючи більше часу для вивчення світу. Особливо це стосується початкової школи. Жінки також відзначають ефективні методи вивчення іноземних мов у зарубіжних освітніх системах.

➔ Кожна друга респондента кількісного дослідження (49%), у якої є діти у віці 6-17 років, хотіли би продовжити навчання своїх дітей за кордоном; 44% вважають за краще отримати освіту в Україні незалежно від статі дитини; приблизно 4% вважають що отримати освіту в Україні краще, але тільки для дівчат, 3% – що краще, але тільки для хлопців.

➔ Зараз респондентки в яких є діти, бачать ситуацію з безпекою в Україні проблематичною: тільки кожна п'ята жінка оцінює перебування з дитиною в Україні як безпечне (19%), тоді як 74% вважають її небезпечною. Наголосимо, що жінки виражають занепокоєння щодо повернення в Україну не тільки через фактори війни, такі як обстріли та можливість тривалості війни, а також через внутрішні проблеми, які загострилися внаслідок війни: економічна криза, внутрішні конфлікти та зростаючий рівень злочинності.

**Жінки вважають, що
перебування в Україні
з дитиною є:**

✘ небезпечним → 74%

✘ безпечним → 19%

Українки з повномасштабною війною вирішили:

**✘ прискорити планування появи
дитини / дітей → 33%**

**✘ відмовилися від планів щодо
дітей на певний час → 21%**

**✘ вторгнення не вплинуло на їх
плани щодо дітей → 41%**

➔ Глибинні інтерв'ю продемонстрували, що на відміну від жінок із дітьми, учасниці із групи молодих жінок, які не мають дітей і до повномасштабного вторгнення проживали в Києві чи інших містах чи містечках, що знаходяться відносно далеко від зони бойових дій, зазначили, що не відчували великої небезпеки і при необхідності могли б знаходитися в тих українських реаліях, які існують на даний момент. Для них безпекова складова відходить на другий план, поступаючись фактору самореалізації, який включає в себе як кар'єрні перспективи, так і загальну траєкторію розвитку й реалізації особистого потенціалу. Молоді жінки говорять про бажання спробувати пожити в іншій країні, заробити капітал, вивчити іноземну мову й отримати нові навички, які стануть в нагоді в реалізації задумів по поверненні в Україну.

➔ Значна частина опитаних жінок – 44% повідомили, що в них є проблеми пов'язані із гінекологічним здоров'ям. Серед тих респонденток, які зазначили про наявність гінекологічних проблем, 31% повідомили, що з початком війни вони збільшилися. Менша частина – 16% повідомили що масштаб цих проблем зменшився, 54% відповіли що змін не відбулося.

➔ Повномасштабна війна спонукала кожен третю жінку з опитаних нами (33%) прискорити планування появи дитини/дітей, приблизно кожна п'ята жінка (21%), навпаки, відмовилися від планів щодо дітей на певний час або назавжди. Велика частина опитаних (41%) сказали, що повномасштабне вторгнення не вплинуло на їх плани щодо дітей. Найчастіше про те, що війна змусила прискорити планування появи дітей кажуть наймолодші респондентки (18-29 років) – 36% обрали таку відповідь.

- ➔ Жінки, які залишили Україну, часто мали травматичний досвід сексуального або фізичного насильства – 26% респонденток повідомили про це. 7% стикалися із фізичним насильством, 15% – із сексуальним, а майже 4% – із обома видами. Важливо відзначити, що 11% відмовились відповідати, що може свідчити про небажання деяких респонденток розповідати про травматичний досвід, який мав місце насправді. Найчастіше жертвами насильства були жінки, що живуть на дві країни та жінки наймолодшої вікової групи.
- ➔ Для учасниць дослідження в середньому більше важливим є зберегти зв'язок з Україною (7,7 за 10-бальною шкалою), ніж закріпитися на новому місці проживання (6,5 за 10-бальною шкалою). Приблизно 45% респонденток обрали відповіді 9 і 10 (дуже важливо) в запитанні про важливість збереження зв'язку із Україною.
- ➔ Соціальні мережі є головним джерелом новин для респонденток - 67% обрали цю відповідь. Особливо важливим цей канал комунікації є для жінок, які не їздять часто в Україну - 93% з них відмітили це.
- ➔ Telegram та Instagram є двома найпопулярнішими каналами для спілкування, які використовуються респондентками для отримання новин – 69% і 54%. Уподобання в користуванні соціальними мережами та месенджерами значно відрізняються в залежності від віку респондентки. Популярність Telegram різко знижується в групі жінок 40-59 років, те ж саме справедливе для TikTok та Instagram. В той же час, популярність Facebook, Viber та YouTube найвища в цій віковій групі.

- ➔ Основним фокусом цікавості при споживанні новин для респонденток залишається Україна: 49% опитаних сказали що протягом останніх 30 днів частіше споживали новини саме про Україну, 22% – що про країну теперішнього перебування. Жінки, які не їздять часто в Україну майже повністю сфокусовані на новинах з батьківщини – 82%.
- ➔ Українські жінки-біженці за кордоном більш оптимістично оцінюють стан справ в Україні порівняно з оцінками розвитку ситуації тих жінок працездатного віку, які залишаються в Україні.
- ➔ 61% українських жінок-біженців вважають, що Україна скоріше або точно переможе у війні проти РФ, водночас третина опитаних (34%) тієї чи іншою мірою переконані, що цього не відбудеться. Опитування показало, що жінки з дітьми і ті, хто часто їздить в Україну частіше за інших демонструють впевненість у перемозі України у війні. Жінки без дітей, та ті які живуть на дві країни, менше вірять в перемогу. Жінки молодшого віку менш впевнені в перемозі, ніж інші вікові групи, проте і серед них більшість вірить в це. Жінки без дітей, та ті які живуть на дві країни, менше вірять в перемогу.
- ➔ Більшість учасниць опитування бачать Україну через 5 років мирною країною. Тільки 11% вважають, що навіть тоді воєнні дії (хоча б локальні) будуть продовжуватися, що буде гальмувати відбудову країни. Решта мають більш позитивні погляди подальшого розвитку країни. Найбільш ймовірний сценарій перебігу подій, на думку українських жінок-біженців за кордоном, полягає в тому, що Україна стане мирною країною, яка поступово повертається до темпів розвитку до 2022 року. Так вважають 41% опитаних. Тривожним сигналом є те, що третина опитаних (33%) сподіваються на припинення війни протягом 5 років, проте вважають, що країна буде в серйозній економічній кризі та з низьким рівнем життя населення. Це може впливати на їх міграційні наміри.

Волонтерська діяльність виступає одним із елементів адаптації, а також збереження зв'язку з Україною та українською спільнотою для українських жінок за кордоном. За результатами глибинних інтерв'ю, більшість інформанток, перебуваючи в інших країнах, виявляють активність у громадському та волонтерському житті, спрямовуючи свою допомогу на українську спільноту. Найбільш поширені форми залученості до суспільно-політичного життя в Україні під час перебування за кордоном – культурно-інформаційна активність, пожертви чи допомога близьким, що залишилися в Україні. Дещо рідше українки за кордоном долучаються до волонтерства чи діяльності з метою впливу на політику (за винятком підписання електронних петицій).

Під час війни українки:

85% розповідали іноземцям про війну в Україні, країну та культуру

68% робили пожертви на ЗСУ

67% допомагали рідним або знайомим в Україні дистанційно

Більшість жертвувала гроші або речі на гуманітарні потреби (63%), носила українську атрибутику або розповсюджувала агітаційні матеріали (62%), підписувала електронні петиції в Україні (61%), публікувала або ділилася в інтернеті матеріалами про політику (59%), згуртовувалась з іншими переселенцями з України для вирішення побутових або житлових проблем (52%) чи долучалась до волонтерської діяльності у країні перебування (51%).

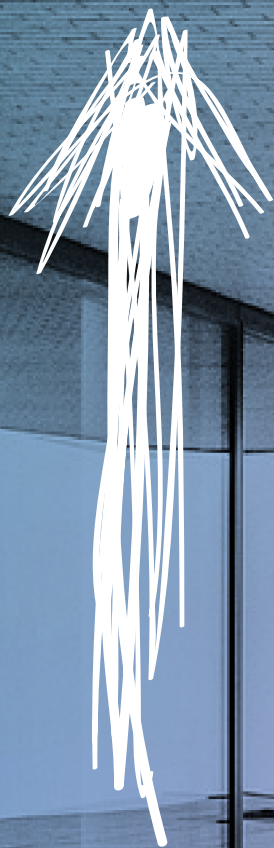
Молодші жінки є більш суспільно активними порівняно зі старшими. Зокрема, з віком зменшується залученість до таких форм участі у суспільно-політичному житті України, як здійснення пожертв на ЗСУ чи на гуманітарні потреби, дії з метою впливу на політику та волонтерство. Наявність неповнолітніх, про яких треба опікуватися за кордоном, також знижує залученість жінок до суспільно-політичного життя в Україні, особливо у формі волонтерства та активностей задля впливу на політику.

Достатньо тривожним знаком є низький рівень бажання голосувати на загальнонаціональних українських виборах, якщо такі відбудуться, під час перебування за кордоном (адже це один з найменш "витратних" способів впливати на політику): 49% респонденток мають намір проголосувати, 41% не збирається цього робити, а 10% ще не визначились. Жінки, котрі живуть на дві країни, рідше повідомляли про намір голосувати: 45% порівняно з 65% серед тих, хто не часто їздить в Україну.

- ➔ На думку учасниць дослідження, найбільше шансів бути обраними на наступних українських виборах передусім у професійних військових та фронтовиків (25% підтримали це твердження) чи у представників діючої влади (23%), а також у представників місцевої влади (16%) та волонтерів (13%).
- ➔ Учасниці дослідження розійшлися у поглядах, наскільки нинішня політична система в Україні дає змогу таким людям, як вони, впливати на політику. Чотири з десяти респонденток (40%) відповіли, що політична система цілком чи значною мірою дозволяє це робити, 32% притримуються протилежної думки (дуже мало або зовсім не дозволяє), а 22% зайняли середню позицію (певною мірою дозволяє).
- ➔ Найбільш популярними (обраними більш ніж половиною тих, хто відповідав) варіантами участі в діяльності груп, що займаються вирішення політичних питань, були такі: повідомляти в судові або правоохоронні органи випадки утиску прав жителів громади, обговорювати місцеві проблеми в соціальних мережах / месенджерах, здійснювати контроль за діями влади, особисто обговорювати з іншими мешканцями громади місцеві проблеми, брати участь у громадських слуханнях або опитуваннях, ініційованих владою, брати участь в акціях протесту проти локальних та національних проблем.
- ➔ Достатньо сильний бар'єр до участі в активному політичному житті - заборона на виїзд за кордон особам з України, які займають виборні посади. 57% респонденток, які не зацікавлені балотуватись на місцевих виборах вказали це як причину.

56%

**українок
планують
долучатися
до відбудови
України**

44%

**українок
не збираються
цього робити**

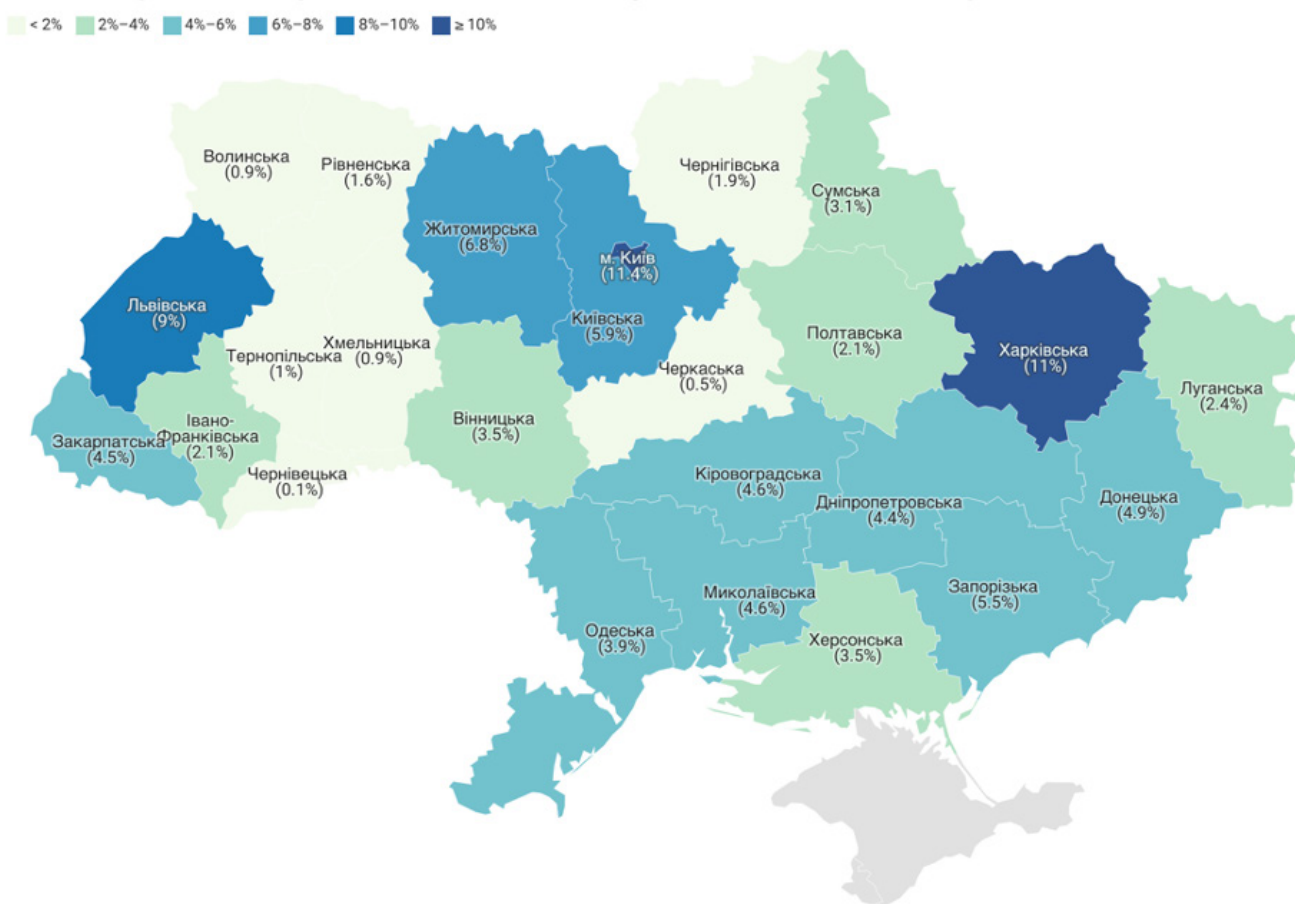
- ➔ Більшість респонденток не поділяють думку про те, українці, котрі виїхали через повномасштабне вторгнення, мають менші шанси бути обраними у місцеві органи влади порівняно з тими, що залишились: 36% вважають, що такі люди мають кращі перспективи бути обраними, і стільки ж – що їх перспективи однакові з тими, хто не шукав прихистку за кордоном. Лише 22% учасниць дослідження вірять, що факт виїзду за кордон негативно впливає на електоральні шанси кандидата.
- ➔ Більше половини учасниць дослідження (56%) планують долучатися до відбудови України після війни, 44% респонденток не збираються цього робити.
- ➔ Майже половина опитаних жінок (48%) погоджується, що їхній досвід перебування за кордоном може бути корисним для післявоєнного відновлення України, тоді як 39% притримуються протилежної думки, а 13% не мають визначеної позиції. Учасниці глибоких інтерв'ю, оцінюючи свою спроможність використовувати здобуті за кордоном навички та досвід після повернення в Україну, в першу чергу згадують про можливе застосування нових знань з іноземної мови.
- ➔ Оцінюючи ситуацію з гендерною рівністю на ринку праці за різними аспектами, респондентки переважно вважали можливості чоловіків та жінок однаковими або ж вбачали перевагу у чоловіків. Чоловічі переваги найбільш відчутні, коли йдеться про доступ до керівних посад, побудову професійної кар'єри та заробітну плату.
- ➔ Якщо йдеться про посади в органах влади чи самоорганізації населення, чим вищою є посада в суспільній ієрархії, тим більше респонденток вважали, що чоловік має вищі шанси її зайняти порівняно з жінкою.

Походження і перебування

Учасницями дослідженням були жінки з усіх областей України і міста Києва (крім АР Крим та міста Севастополь), більшість з них проживали до повномасштабної війни в Києві, Харківській, Львівській, Житомирській, Київській, Запорізькій та Донецькій областях. Загалом, **45%** українських жінок-біженців проживали на прифронтових та звільнених територіях, **35%** - у центральних областях і **20%** - на заході України. Більшість (**58%**) жили в столиці і обласних центрах, **30%** – в інших містах і містечках, а **12%** у сільській місцевості.

Області проживання респонденток до початку повномасштабного вторгнення

Створено за допомогою Datawrapper

Більшість українських жінок-біженок залишили Україну на самому початку повномасштабної війни. Більш ніж півтора року перебувають за кордоном **38%** опитаних, **12-18 місяців** – **27%** опитаних, **6-11 місяців** – **19%** і менш ніж півроку – **17%**.

Основними причинами виїзду з України виступають безпекові виклики. Найпоширенішою причиною виїзду за кордон 52% жінок назвали початок повномасштабного вторгнення. Тісно пов'язані з цим побоювання окупації (41%), а також обстріли місця проживання (37%) або інфраструктури (32%). Про ведення бойових дій безпосередньо у місті / селі проживання повідомляють 19%, а досвід руйнування або пошкодження власного житла мають 13% опитаних жінок.

Це суттєво позначається на бажанні опинитись у безпеці (28%). Вагомим фактором впливу на виїзд за кордон виступає тиск родини, які переживають за безпеку своїх близьких (26%) і бажання бути поруч з рідними в такі важкі часи (16%).

Що спонукало Вас залишити населений пункт, в якому Ви проживали?

Респондентка могла обирати декілька відповідей.

Джерело: Дані опитування Periscope Research, 800 респонденток • Створено за допомогою Datawrapper

Дослідження охопило українських жінок-біженок, які зараз проживають у 18 країнах. Більша частина з них сконцентровані

- у Польщі (38%),

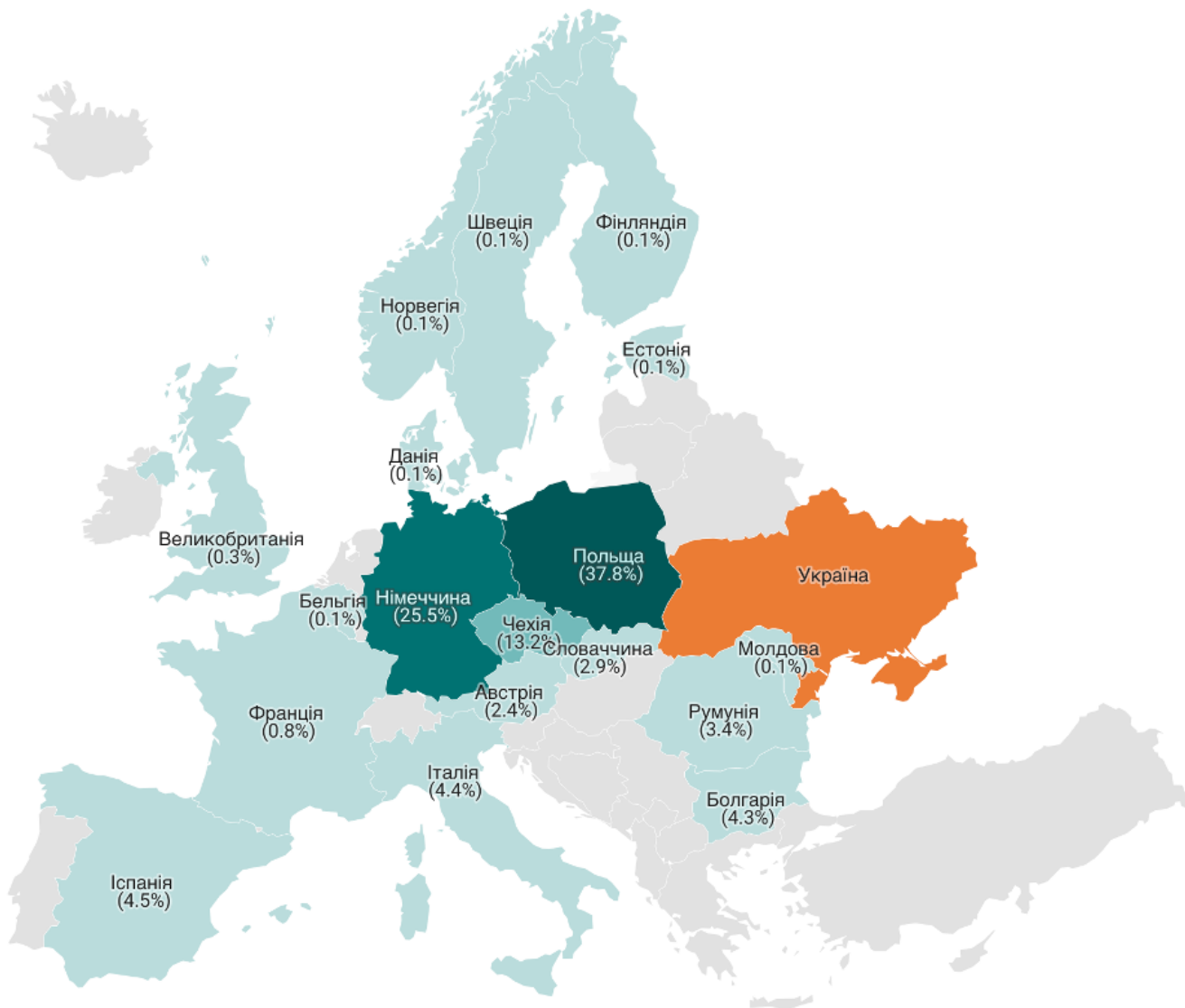
- Німеччині (26%),

- Чехії (13%).

Загалом на ці три країни припадає $\frac{3}{4}$ усіх опитаних жінок-біженців.

Країна поточного проживання респонденток дослідження

■ <8.4% ■ 8.4-16.6% ■ 16.6-24.9% ■ 24.9-33.1% ■ 33.1-37.8%

Створено за допомогою Datawrapper

Зараз українки за кордоном надають перевагу поселенню у великих містах. Найчастіше вони оселяються в таких містах, як:

- **Варшава – 15.5%;**
- **Краків – 5.1%;**
- **Берлін – 4.8%;**
- **Мюнхен – 4.0%;**
- **Вроцлав – 3.8%;**
- **Прага – 3.6%;**
- **Брно – 3.0%;**
- **Лодзь – 2.8%;**
- **Братислава – 2.0%;**
- **Дрезден – 2.0%.**

Учасниці дослідження найчастіше живуть в місцях компактного проживання біженців (28%), у квартирах, виділених в рамках допомоги біженцям (20%), та орендованому житлі – 19%. Наявність родичів або знайомих в певній країні виступає суттєвим фактором вибору країни для переїзду. Як показує опитування, 16% переселенців живуть в українських знайомих, друзів або родичів. У готелях або хостелах живе 9% опитаних, а 9% респондентів прихистили місцеві жителі або волонтери.

Де Ви мешкаєте за кордоном?

Джерело: Дані опитування Periscope Research, 800 респонденток • Створено за допомогою Datawrapper

Опитування показало, що тільки 48% українських жінок-біженок мають житло в Україні, де вони можуть жити після повернення на Батьківщину, 42% повідомили, що не мають такого житла і 10% вагаються із відповіддю або не знають, в якому стані перебуває зараз їх житло.

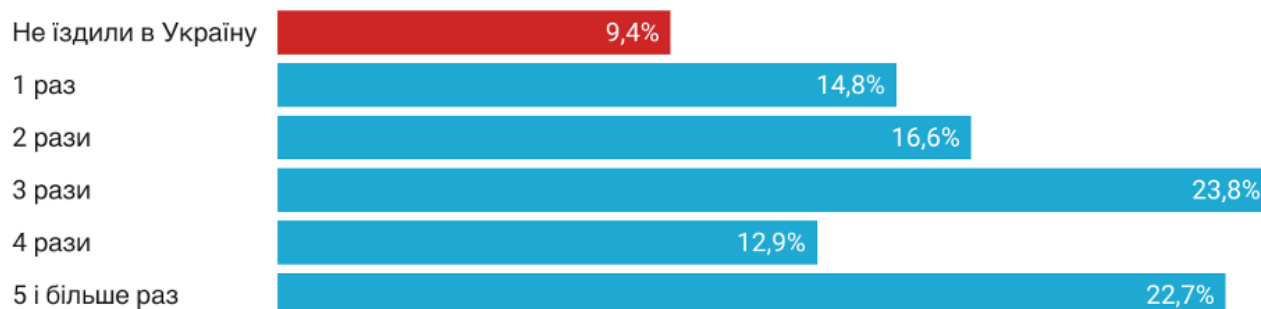
Респондентки глибинних інтерв'ю зазначають, що процес адаптації до життя в інших країнах ще триває. Можна визначити кілька ключових моментів щодо адаптації в нових культурних та соціальних умовах приймаючих країн. По-перше, різні рівні адаптації до нової мови: учасниці дослідження вказують на різний рівень опанування мови країни, куди переїхали. Деякі вже добре володіють мовою, інші визнають свої труднощі в її вивченні, але в цілому відзначають покращення у спілкуванні протягом певного часу. По-друге, схожість і різниця культур. Чим більше точок перетину між культурами, як-то схожість мови, побуту чи навіть національної кухні, тим легший процес адаптації. Ті жінки, які живуть в країнах зі схожими з нашою країною культурними особливостями, як-то Польща чи Болгарія, говорять про те, що для них адаптація проходить доволі безболісно. Жінки, які переїхали до країн із більш значними відмінностями культур (Німеччина, США), відчують більше дискомфорту, їм важче пристосуватися до місцевих культурних особливостей, знаходити нових друзів та знайомих.

Важливим елементом адаптації виступає ставлення місцевого населення до українців. Більшість з опитаних жінок отримали підтримку та поради від місцевих мешканців, що вплинуло на їхню загальну адаптацію. Деякі з учасниць зазначили про спочатку позитивне ставлення місцевого населення, яке стало нейтральним з часом, ймовірно, через звикання до присутності українців. Також були зазначені окремі ізольовані випадки неприязного ставлення, які, за словами учасниць, скоріше були винятками.

Поїздки в Україну

Українські жінки-біженці за кордоном часто відвідують Україну. Тільки 9% учасниць дослідження не їздили в Україну за останній рік. Майже третина опитаних (31%) їздили в Україну 1-2 рази, 37% відвідували України 3-4 рази за останній рік і 23% жінок часто (5 і більше разів приїздили в Україну за останні 12 місяців. Загалом, у 88% жінок, які повертались з-за кордону в Україну, тривалість перебування в Україні склала 20 та більше днів, тільки у 12% – менш ніж 20 днів.

Частота відвідування України за останній рік

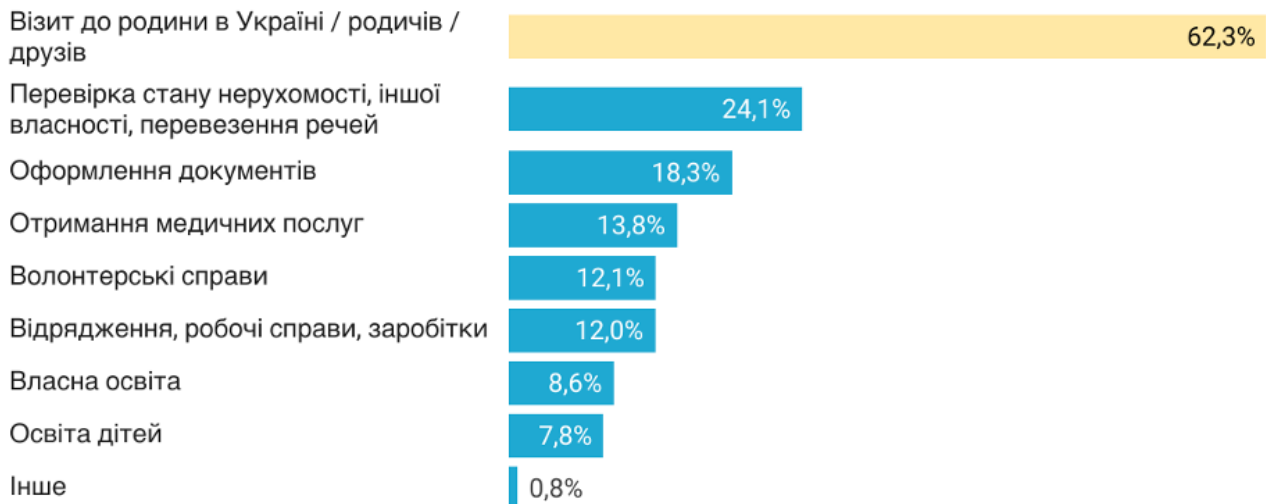

Джерело: Дані опитування Periscope Research, 800 респонденток • Створено за допомогою Datawrapper

Метою відвідування зазвичай є сімейні та особисті справи. Найбільш частою причиною візиту було відвідування родини і друзів, які залишились в Україні, про це повідомили 62% опитаних. Також у 24% жінок, причиною повернення виступала перевірка стану своєї нерухомості та іншої власності, перевезення речей. Досить поширеною (18%) причиною візиту є оформлення документів. Решта причин пов'язані із отриманням медичних послуг (14%), волонтерськими (12%) в робочими справами (12%) та отриманням освіти, як власної (9%) та і неповнолітніх дітей (8%).

З якою метою Ви їздили в Україну?

Респондентка могла обрати декілька відповідей

Джерело: Дані опитування Periscope Research, 725 респонденток • Створено за допомогою Datawrapper

Родинні та дружні стосунки на відстані

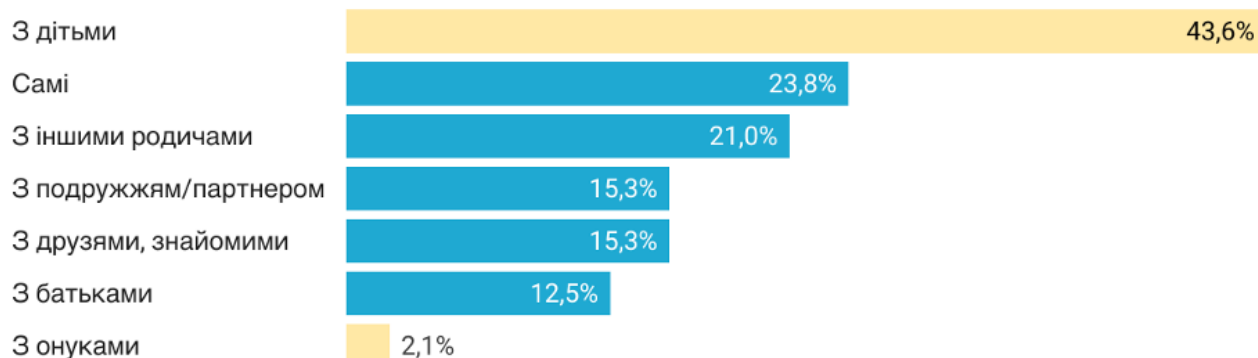
Родинні і дружні стосунки відіграють в життя українських жінок-біженців значну роль, тому що початок війни, мобілізація і масштабне переміщення жителів України спричинили розділення багатьох сімей і друзів.

Серед учасниць дослідження 44% перебувають за кордоном із дітьми і ще 2% – з онуками, майже чверть (24%) знаходяться за кордоном самі, 15% – чоловіком, 13% – з батьками, 21% з іншими родичами або друзями і знайомими (15%).

Більше половини (55%) опитаних жінок залишили в Україні батьків, 33% – свого чоловіка або партнера, у 24% в Україні залишається старше покоління – дідусі і бабусі, а 11% розділені із своїми братами/сестрами, 9% – зятями або невістками, 7% – з власними дітьми і 1% – з онуками. Розділення з іншими родичами вказали 23% респондентів, близькими друзями – 28%. Тобто багато близьких родинних і дружніх зв'язків було розірвано на фізичному рівні із початком війни.

З ким перебувають за кордоном

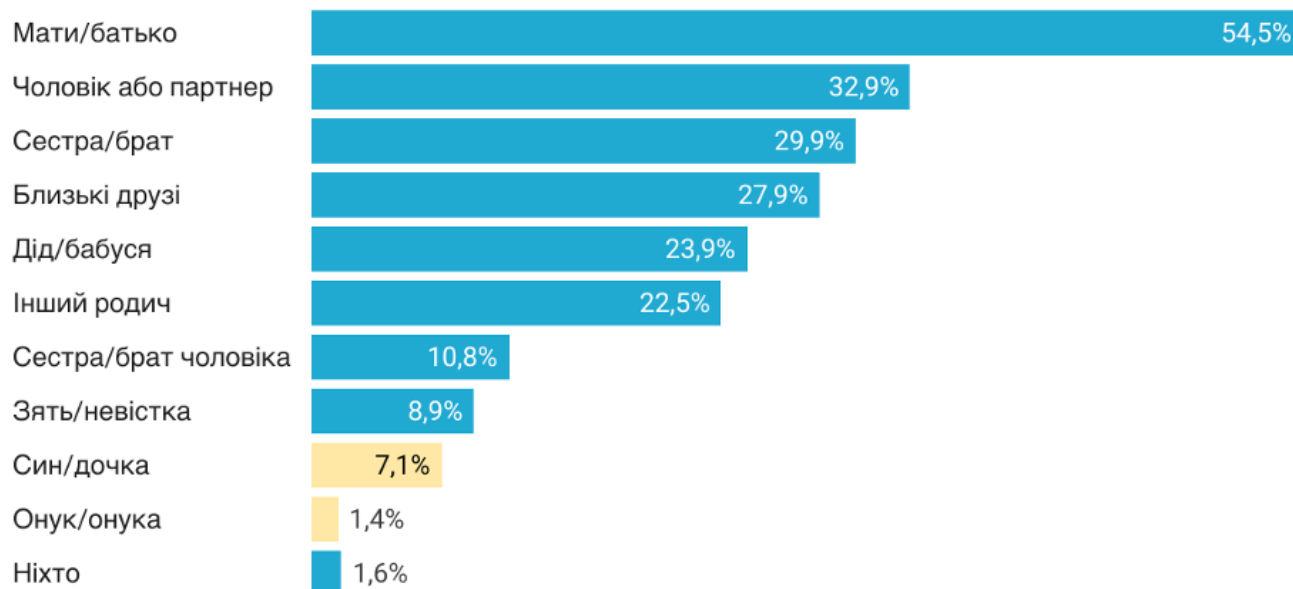
Респондентка могла обрати декілька відповідей

Джерело: Дані опитування Periscope Research, 800 респонденток • Створено за допомогою Datawrapper

Хто залишився в Україні

Респондентка могла обрати декілька відповідей

Джерело: Дані опитування Periscope Research, 800 респонденток • Створено за допомогою Datawrapper

**погіршення стосунків
за цей час помітили
30% проти 20% тих,
хто відзначив їх
покращення...**

Стосунки з рідними на відстані зазнають серйозного випробування, хоча значна частка опитаних (47%) вважають, що вони не змінилися після вторгнення Росії в 2022 році. Тим не менш, погіршення стосунків за цей час помітили 30% проти 20% тих, хто відзначив їх покращення.

У той же час, в глибинних інтерв'ю більшість респонденток вказали, що відносини з близькими після повномасштабного вторгнення змінилися на краще – з'явилося більше спілкування і підтримки. З аналізу інтерв'ю видно, що українки, які перебувають за кордоном, прагнуть підтримувати зв'язок з родиною та близькими друзями в Україні, незважаючи на фізичну відстань.

Окрім опосередкованих аспектів підтримки зв'язку з Україною у вигляді участі жінок у волонтерській діяльності чи продовження навчання українських дітей в рамках українських навчальних програм, важливо відмітити основні прямі способи підтримки цього зв'язку, які включають телефонні дзвінки та відеозв'язок через інтернет. Саме в них полягає головний виклик – відсутність живого спілкування з близькими, які залишаються в Україні. І під близькими учасниці мали на увазі не тільки членів своєї родини, а й близьких друзів, колег по роботі. Серед опитаних були жінки, які виїхали за кордон всією родиною, але й вони зазначали, що мають виклики щодо підтримання зв'язку з важливими для них людьми, що залишилися в Україні.

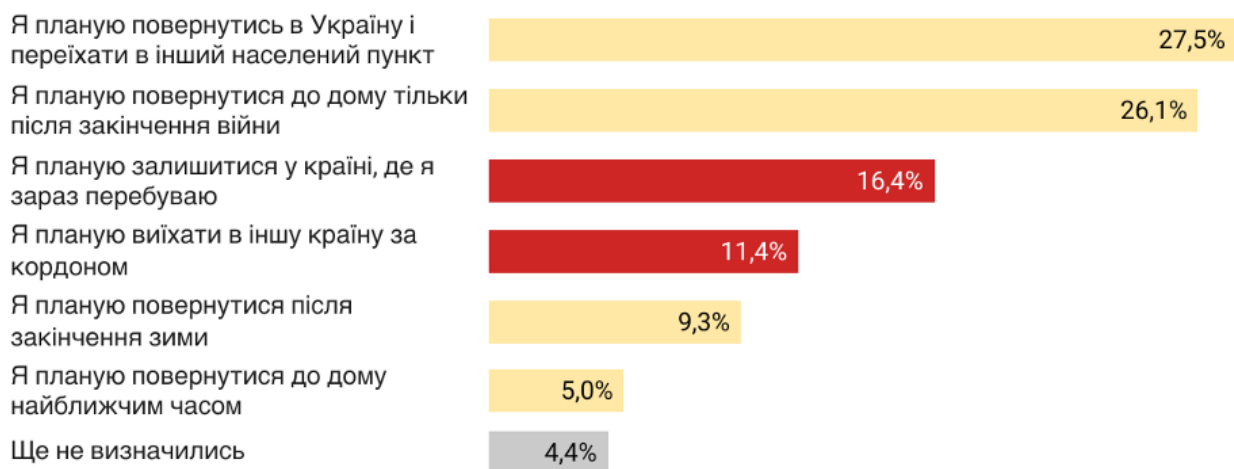
Жінки, які живуть на дві країни, час від часу повертаються в Україну саме через близьких, особливо якщо в них є партнер, який не має змоги виїхати за кордон через дію воєнного стану і заборону на виїзд чоловіків призовного віку.

Плани **повернення**

Більшість українських жінок-біженців (68%) планують повернутися в Україну, водночас 28% планують залишитись за кордоном, ще не визначились з планами повернення – 4%. Серед тих жінок, які планують повернутися, тільки 5% збираються повернутись найближчим часом і ще 9% хочуть повернутись навесні 2024 року. Для інших жінок відправною точкою повернення є закінчення війни (26%) або терміни повернення невизначені (28%), тим більше, що вони мають плани повернутися не в той регіон, де вони жили по початку війни, а переїхати в інший. Не всі жінки, які хочуть залишитись за кордоном, вже повністю «осіли» в обраній країні, оскільки 2/5 з них планують переїзд в іншу країну. Загалом 16% всіх опитаних жінок, вже знайшли за кордоном постійну країну проживання, а 11% ще планують переїзд до іншої країни.

Плани щодо повернення в Україну

Джерело: Дані опитування Periscope Research, 800 респонденток • Створено за допомогою Datawrapper

Плани повернення жінок-біженців з різних цільових груп дослідження є доволі подібними. Певні особливості планування подальшого майбутнього помітні для жінок старшого віку, серед яких спостерігається більше невизначеності в цьому питанні, але разом із тим в цій групі порівняно з іншими, більше тих, хто хотів би повернутись в Україну найближчим часом та переїхати в межах України після повернення. Найчастіше про те, що вони повернуться в Україну, говорять жінки 18-29 років.

Плани повернення в Україні в залежності від віку

	18-29 років	30-39 років	40-59+ років
Планують повернутись в Україну	70,0%	66,0%	58,2%
Планують залишитись за кордоном	25,9%	31,3%	29,8%
Ще не визначились	4,2%	2,6%	11,9%

Джерело: Дані опитування Periscope Research, 800 респонденток • Створено за допомогою Datawrapper

Також мають певні особливості планування жінки, які рідко бувають в Україні після переїзду за кордон. Серед них менше тих, хто планує залишитись за кордоном і, відповідно, більше таких, хто планує повернутись в Україну, але вони надають перевагу поверненню після закінчення війни.

Плани повернення в Україні в залежності від цільової групи

	Жінки з дітьми	Жінки без дітей	Жінки, які живуть на дві країни	Жінки які не їздять часто в Україну
Планують повернутись в Україну	68	68	65	83
Планують залишитись за кордоном	27	28	32	10
Ще не визначились	5	4	4	7

Джерело: Дані опитування Periscope Research, 800 респонденток • Створено за допомогою Datawrapper

У тих жінок, які планують залишатись за кордоном, досить різноманітна мотивація, але можна виділити такі групи мотивів:

- Безпека - це найбільш поширений мотив залишитися за кордоном, який назвали 44% респонденток.

- Матеріальні переваги є суттєвим мотивом, оскільки 37% опитаних залишаються за кордоном через можливість отримувати значну допомогу і так само 37% відзначили загальний вищий рівень життя за кордоном порівняно з Україною. Також 32% мотивують перебувати за кордоном кращі життєві перспективи, які вони там бачать. В цю групу мотивів можна також віднести тих, хто розчарувався в українській владі (31.5%).

- Проблеми життя у воюючій країні. До цієї групи мотивів перебування за кордоном відноситься невпевненість у наявності електрики і опалення в зимовий період в Україні, відсутність яких може спричинити значні побутові складнощі (35%), руйнування житла і інфраструктури, в тих місцях, де українські біженці проживали до війни (28%), побоювання мобілізації членів родини (19%).

- Особисті причини - 19% жінок, які планують залишитися за кордоном, пояснюють це бажанням бути з родиною, яка знаходиться за кордоном і 18% мають особисті стосунки з чоловіком за кордоном.

Мотивація повернення в Україну більшою мірою зумовлена наявністю рідних і друзів, які залишаються в Україні. Таку причину повернення назвали 40% респонденток. Любов до Батьківщини була названа мотивом повернення 36% опитаних. Також поширеним мотивом є сподівання на кращі життєві перспективи і розвиток України – 34%. Водночас, частина українських біженців має певні складнощі із влаштуванням за кордоном – 32% опитаних назвали це мотивом повернення і також 26% респонденток вважають, що в Україні їхні діти будуть почувати себе комфортніше. Наявність нерухомості та іншої власності в Україні спонукає повертатись 25% жінок, наявність роботи – 16% і власного бізнесу (9%).

Мотивація залишатись за кордоном

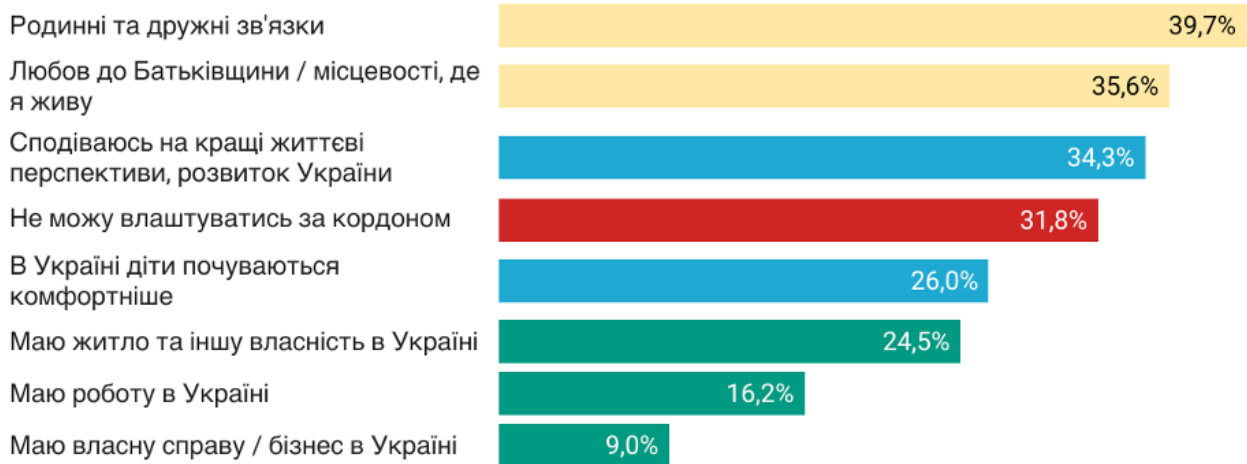
Відповідали респондентки, які планують залишитися за кордоном

Джерело: Дані опитування Periscope Research, 222 респондентки • Створено за допомогою Datawrapper

Мотивація повернутися в Україну

Відповідали респондентки, які планують повернутися в Україну

Джерело: Дані опитування Periscope Research, 543 респондентки • Створено за допомогою Datawrapper

Мотивація повернення представниць різних цільових груп є досить схожою. В ході аналізу було знайдено декілька особливостей:

- у жінок старшого віку більше значення має наявність житла та іншої власності, як мотиватор повернення.
- жінок з дітьми частіше мотивує повертатись в Україну бажання створити дітям більш комфортні умови розвитку;
- жінки, які не часто відвідують Україну, рідше згадували як мотивацію повернення наявність роботи та власної справи в Україні.

Мотиви повернення в Україні в залежності від віку

	Жінки 18-29 років	Жінки 30-39 років	Жінки 40-59 років
Любов до Батьківщини / місцевості, де я живу	35	35	47
Маю роботу в Україні	15	20	9
Маю власну справу / бізнес в Україні	8	9	15
Маю житло та іншу власність в Україні	20	30	44
Родинні та дружні зв'язки	39	40	44
В Україні діти почуваються комфортніше	23	34	24
Не можу влаштуватись за кордоном	34	26	32
Сподіваюсь на кращі життєві перспективи, розвиток України	33	36	41

Джерело: Дані опитування Periscope Research, 800 респонденток • Створено за допомогою Datawrapper

Мотиви повернення в Україні в залежності від цільової групи

	Жінки з дітьми	Жінки без дітей	Жінки, які живуть на дві країни	Жінки які не їздять часто в Україну
Любов до Батьківщини / місцевості, де я живу	34	36	37	33
Маю роботу в Україні	20	14	19	7
Маю власну справу / бізнес в Україні	9	9	11	2
Маю житло та іншу власність в Україні	29	22	24	27
Родинні та дружні зв'язки	39	40	40	37
В Україні діти почувуються комфортніше	38	18	29	16
Не можу влаштуватись за кордоном	28	34	33	27
Сподіваюсь на кращі життєві перспективи, розвиток України	38	32	36	29

Джерело: Дані опитування Periscope Research, 800 респонденток • Створено за допомогою Datawrapper

Психологічний

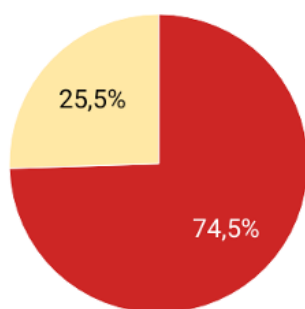
стан

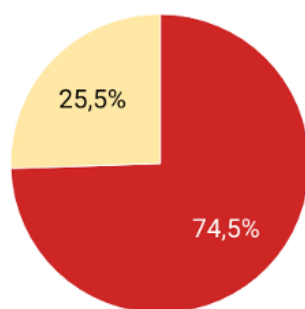
Війна призвела до значних психологічних навантажень на все суспільство. Українські жінки-біженці, які перебувають за кордоном, зазнали значного впливу травматичних подій, що сформувало особливу колективну психологічну травму. В даному дослідженні вивчались три найбільш важливі аспекти психологічного стану: поширення стресу, пригнічення та тривожність. Дослідження показало, що негативні наслідки травматичного досвіду є дуже поширеними серед українських жінок-біженців за кордоном. Тільки 11% опитаних повідомили, що протягом останніх 12 місяців у них не було періодів тривалість понад два тижні, коли вони відчували стрес, пригнічення та тривожність. Натомість, 13% відчували прояви одного з цих симптомів, 20% - двох, а більш ніж половина (55%) відчували усі три реакції на травму. Загалом, про пригнічений настрій, проблеми зі сном, поганий апетит, труднощі з концентрацією повідомляють 75% опитаних, про значний стрес - 75%, дратівливість і постійні хвилювання - 71% респонденток.

Наявність психологічних проблем у респонденток

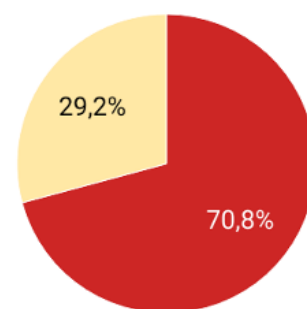
■ Так ■ Ні

Зазнавали значного стресу

Мали пригнічений настрій, проблеми зі сном, поганий апетит, труднощі із концентрацією

Були дратівливі, постійно хвилювалися, відчували надмірні переживання через різні речі, або Вам було важко розслабитися

Джерело: Дані опитування Periscope Research, 800 респонденток • Створено за допомогою Datawrapper

Прояви тривалих психологічних розладів за останній рік серед жінок-біженців: аналіз за віковими групами

	Жінки 18-29 років	Жінки 30-39 років	Жінки 40-59 років
Зазнавали значного стресу	72	78	85
Мали пригнічений настрій, проблеми зі сном, поганий апетит, труднощі із концентрацією	74	76	75
Були дратівливі, постійно хвилювалися, відчували надмірні переживання через різні речі, або Вам було важко розслабитися	69	72	84

Джерело: Дані опитування Periscope Research, 800 респонденток • Створено за допомогою Datawrapper

Прояви тривалих психологічних розладів за останній рік серед жінок-біженців: аналіз за цільовими групами

	Жінки з дітьми	Жінки без дітей	Жінки, які живуть на дві країни	Жінки які не їздять часто в Україну
Зазнавали значного стресу	84	68	71	89
Мали пригнічений настрій, проблеми зі сном, поганий апетит, труднощі із концентрацією	78	73	72	87
Були дратівливі, постійно хвилювалися, відчували надмірні переживання через різні речі, або Вам було важко розслабитися	78	66	66	90

Джерело: Дані опитування Periscope Research, 800 респонденток • Створено за допомогою Datawrapper

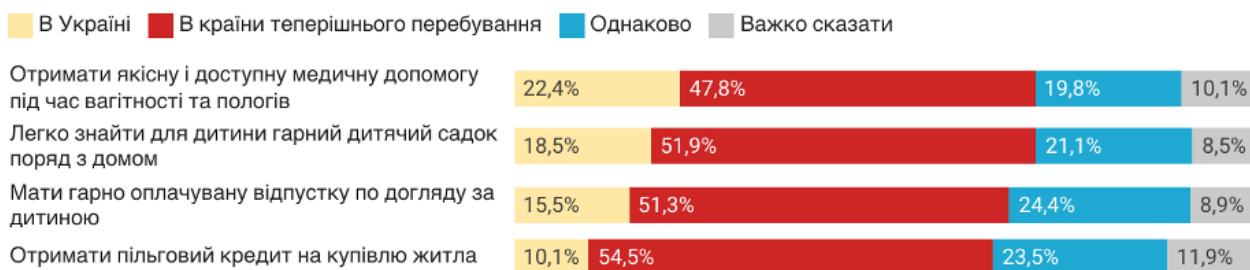
Порівняння поширеності проявів психологічних проблем серед жінок-біженців з різних цільових груп показує, що тривожність більш поширена серед жінок старшого віку, жінки з дітьми частіше зазнавали значного стресу і відчували тривожність порівняно із жінками без дітей.

Жінки, які нечасто покидають країну перебування, більш схильні проявляти всі три види симптомів негативного психологічного стану.

**Оцінка можливостей
для жінок в Україні та
за кордоном**

Респондентки значно краще оцінюють можливості для жінок в різних сферах життя які можуть запропонувати країни їх теперішнього перебування, ніж можливості, які може запропонувати Україна. 48% опитаних вважають, що можливостей отримати якісну і доступну медичну допомогу під час вагітності і пологів у жінок більше в країні теперішнього перебування, 22% – що в Україні. 52% респонденток краще оцінюють можливості легко знайти для дитини гарний дитячий садок поряд з домом у країні теперішнього перебування, 19% – для України. 51% жінок, які взяли участь в дослідженні, вірять, що більше можливостей мати оплачувану відпустку по догляду за дитиною в них буде в країні теперішнього перебування, 16% – що в Україні. Тільки 10% жінок думають, що в Україні у жінок більше можливостей отримати пільговий кредит на купівлю житла, 55% віддають в цій сфері надають перевагу країні теперішнього перебування.

В якій країні, на Вашу думку, більше можливостей для жінки...

Джерело: Дані опитування Periscope Research, 800 респонденток • Створено за допомогою Datawrapper

Жінки, в яких є діти, ще частіше надають перевагу країні теперішнього перебування перед Україною в таких аспектах як можливість отримати якісну і доступну медичну допомогу під час вагітності та пологів; можливість мати гарно оплачувану відпустку по догляду за дитиною; отримати пільговий кредит на купівлю житла.

В якій країні, на Вашу думку, більше можливостей для жінки отримати якісну і доступну медичну допомогу під час вагітності та пологів

Джерело: Дані опитування Periscope Research, 800 респонденток • Створено за допомогою Datawrapper

В якій країні, на Вашу думку, більше можливостей для жінки мати гарно оплачувану відпустку по догляду за дитиною

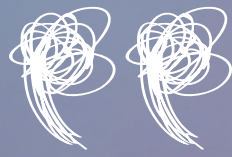

Джерело: Дані опитування Periscope Research, 800 респонденток • Створено за допомогою Datawrapper

В якій країні, на Вашу думку, більше можливостей для жінки отримати пільговий кредит на купівлю житла

Джерело: Дані опитування Periscope Research, 800 респонденток • Створено за допомогою Datawrapper

Жінки різних вікових груп дещо відрізняються в деталях своїх оцінок, але одноголосні щодо того, за всіма сферами які їх попросили оцінити (можливість отримати якісну і доступну медичну допомогу під час вагітності та пологів; можливість мати гарно оплачувану відпустку по догляду за дитиною; отримати пільговий кредит на купівлю житла) кращі можливості для жінок надає країна їх теперішнього перебування, а не Україна.

В якій країні, на вашу думку більше можливостей для жінки: аналіз за віковими групами

		18-29 років	30-39 років	40-59+ років
Отримати якісну і доступну медичну допомогу під час вагітності та пологів	В Україні	21,9%	23,3%	22,4%
	В країні теперішнього перебування	44,5%	53,7%	52,2%
	Однаково	21,9%	15,0%	19,4%
Легко знайти для дитини гарний дитячий садок поряд з домом	В Україні	16,4%	23,8%	16,4%
	В країні теперішнього перебування	51,8%	48,9%	62,7%
	Однаково	22,1%	20,7%	14,9%
Мати гарно оплачувану відпустку по догляду за дитиною	В Україні	14,4%	15,9%	22,4%
	В країні теперішнього перебування	47,6%	57,3%	58,2%
	Однаково	28,3%	19,4%	11,9%
Отримати пільговий кредит на купівлю житла	В Україні	8,9%	11,0%	16,4%
	В країні теперішнього перебування	53,0%	55,9%	61,2%
	Однаково	25,7%	21,1%	14,9%

Джерело: Дані опитування Periscope Research, 800 респонденток • Створено за допомогою Datawrapper

Матеріальний

стан

українських жінок
за кордоном

Який Ваш нинішній ОСНОВНИЙ статус зайнятості?

	18-29 років	30-39 років	40-59+ років	ЗАГАЛОМ
Найманий працівник - працюю повний робочий день/ на повну ставку	24,7%	35,7%	14,9%	27,0%
Найманий працівник - працюю неповний робочий день / за сумісництв	20,8%	22,9%	6,0%	20,1%
Веду домашнє господарство, доглядаю за дітьми	9,7%	11,5%	17,9%	10,9%
Волонтер	9,1%	10,6%	10,4%	9,6%
Навчаюся (учень, студент)	14,8%	0,0%	1,5%	9,5%
Зайнятий індивідуальною трудовою діяльністю, фрілансер	8,7%	7,0%	6,0%	8,0%
Шукаю роботу (безробітний)	5,7%	3,1%	11,9%	5,5%
Підприємець, господар своєї справи, фермер	1,8%	5,3%	9,0%	3,4%
Перебуваю на пенсії (за віком, через інвалідність)	1,8%	1,3%	11,9%	2,5%
Не шукаю роботу	1,8%	1,3%	7,5%	2,1%
Важко сказати	1,2%	1,3%	3,0%	1,4%
Інше	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%

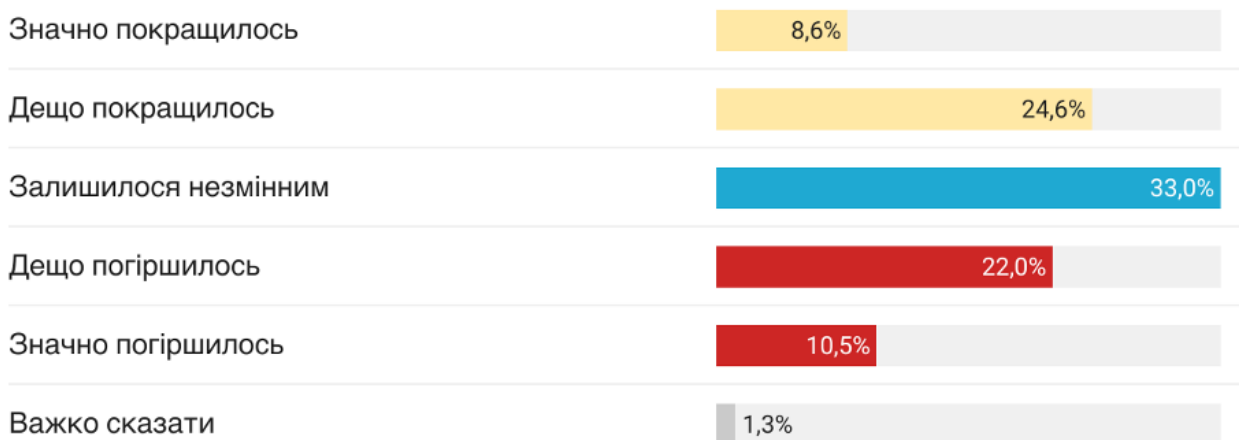
Джерело: Дані опитування Periscope Research, 800 респонденток • Створено за допомогою Datawrapper

Серед респонденток кількісного опитування переважають жінки, які є найманими працівницями – таких 47% (27% працюють повний робочий день, 20% – неповний). 11% своєю основною зайнятістю вказує домашнє господарство та догляд за дітьми, приблизно 10% – волонтерство, стільки ж – навчання. 8% ідентифікують себе як самозайнятого або фрілансера, 3% – як підприємця, власника своєї справи або фермера.

Найбільша частка найманих працівниць серед жінок 30-39 років – приблизно 59%, найвища частка підприємців, домогосподарок, безробітних, та пенсіонерів – в групі 40-59 років, найбільша частка учнів або студентів – в наймолодшій групі до 30 років.

Значного погіршення матеріального стану жінок, які виїхали з України не відбулося. Респондентки поділяються на три частини в оцінці динаміки свого матеріального становища за останній рік: 33% відповіли, що воно покращилось, 33% – що залишилося без змін, та 33% – що воно погіршилося.

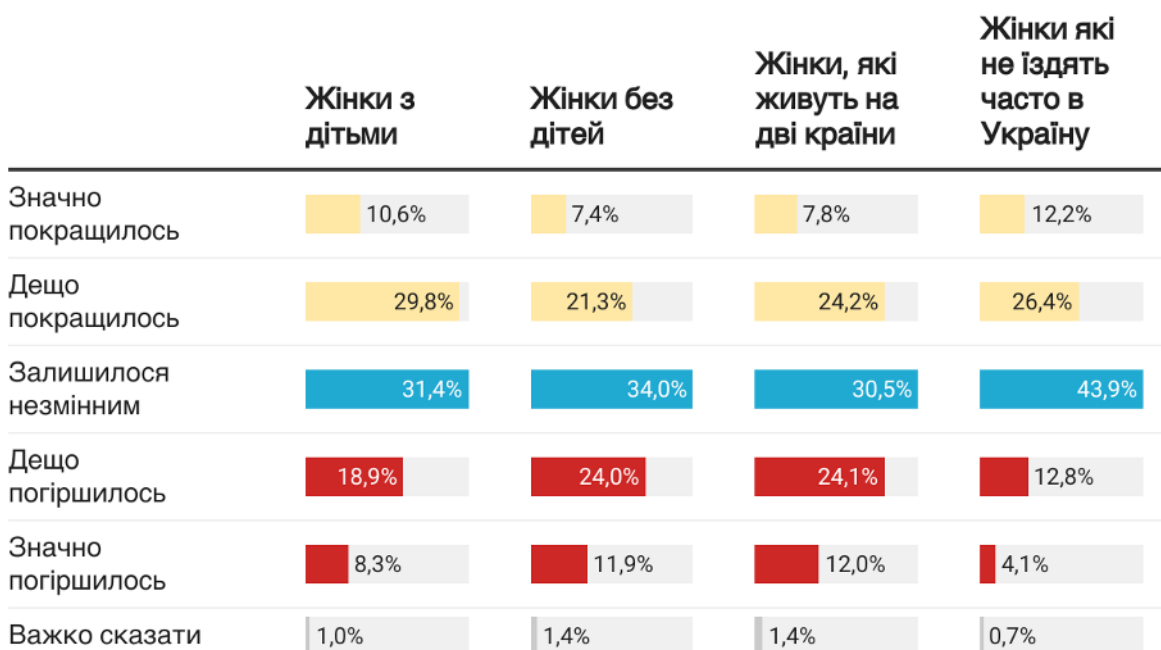
Як змінилося Ваше матеріальне становище за останні дванадцять місяців?

Джерело: Дані опитування Periscope Research, 800 респонденток • Створено за допомогою Datawrapper

Найкраще оцінюють зміни свого матеріального стану жінки з дітьми – 40% кажуть про покращення, тільки 27% – про погіршення матеріального стану.

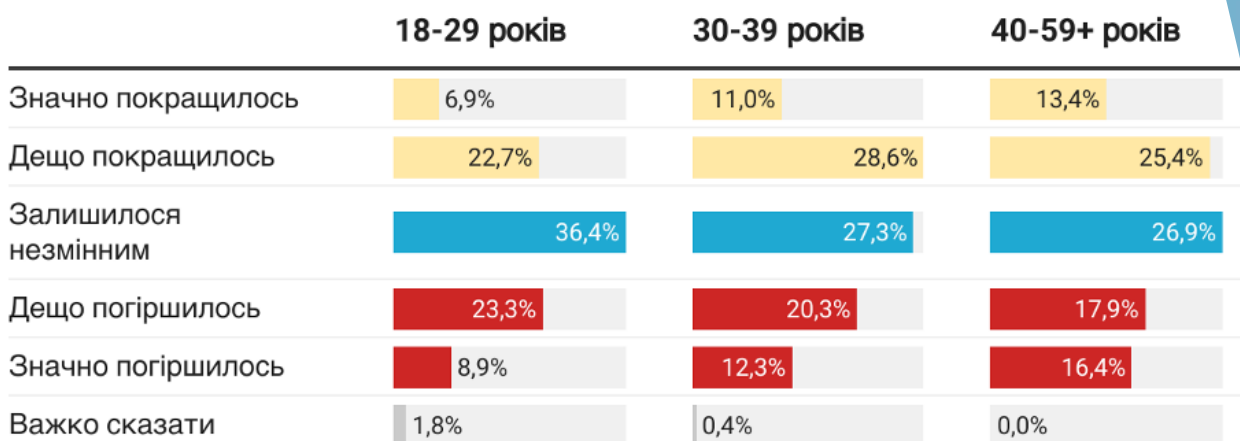
Як змінилося Ваше матеріальне становище за останні дванадцять місяців? - порівняння цільових груп

Джерело: Дані опитування Periscope Research, 800 респонденток • Створено за допомогою Datawrapper

Найменше тих, чиє матеріальне становище покращилося за рік серед наймолодших респонденток – 30%, найбільше – серед жінок у віці 30-39 років – 40%.

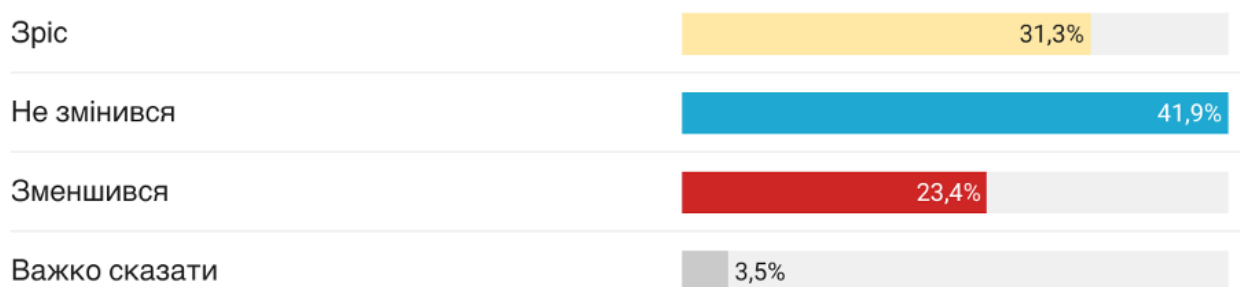
Як змінилось Ваше матеріальне становище за останні дванадцять місяців? - порівняння вікових груп

Джерело: Дані опитування Periscope Research, 800 респонденток • Створено за допомогою Datawrapper

Жінки, що взяли участь в дослідженні частіше повідомляли, що їх доходи після початку війни зросли, а не знизилися: 31% повідомили про збільшення доходу і 23% – про зменшення. 42% жінок, що поїхали із України, які мінімум не втратили в доходах.

Якщо порівняти Ваш поточний дохід від всіх видів робіт зараз і Ваш місячний дохід в Україні перед повномасштабним вторгненням...

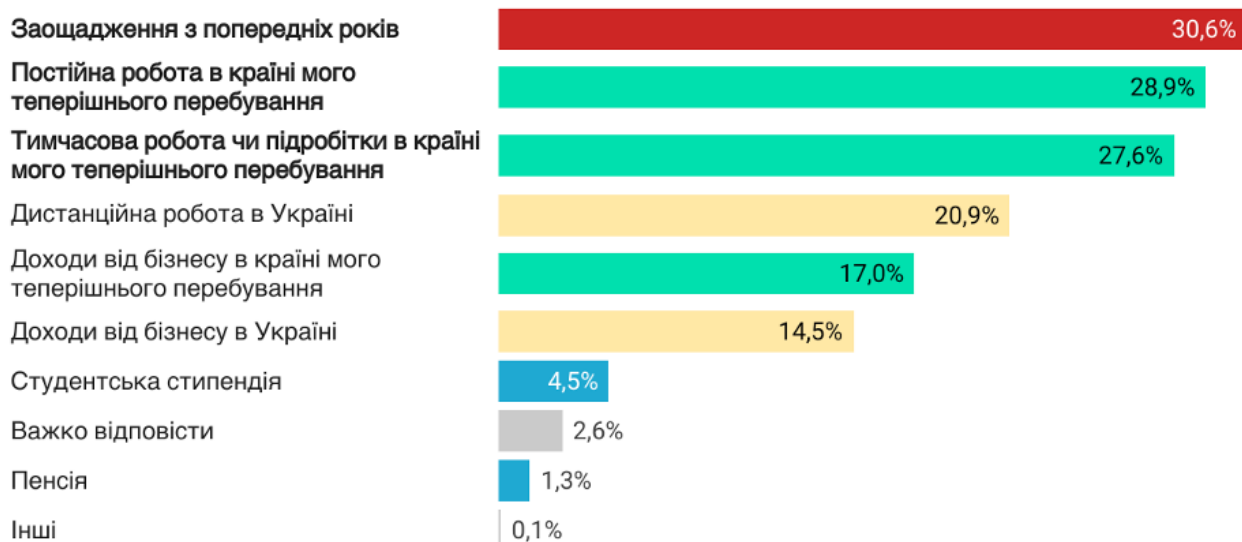
Джерело: Дані опитування Periscope Research, 800 респонденток • Створено за допомогою Datawrapper

Заощадження респонденток є вагомим джерелом грошей для поточних витрат: 31% вказали зараз їх використовують.

Важливим джерелом доходу для респонденток є постійна робота за кордоном (29%), тимчасова робота чи підробітки в країні перебування (28%), доходи від власного бізнесу за кордоном (17%).

Зауважимо, що респондентки частіше згадують доходи від найманої праці та власного бізнесу за кордоном, ніж від дистанційної роботи та бізнесу в Україні (21% і 15% відповідно).

Респондентка могла обирати декілька відповідей

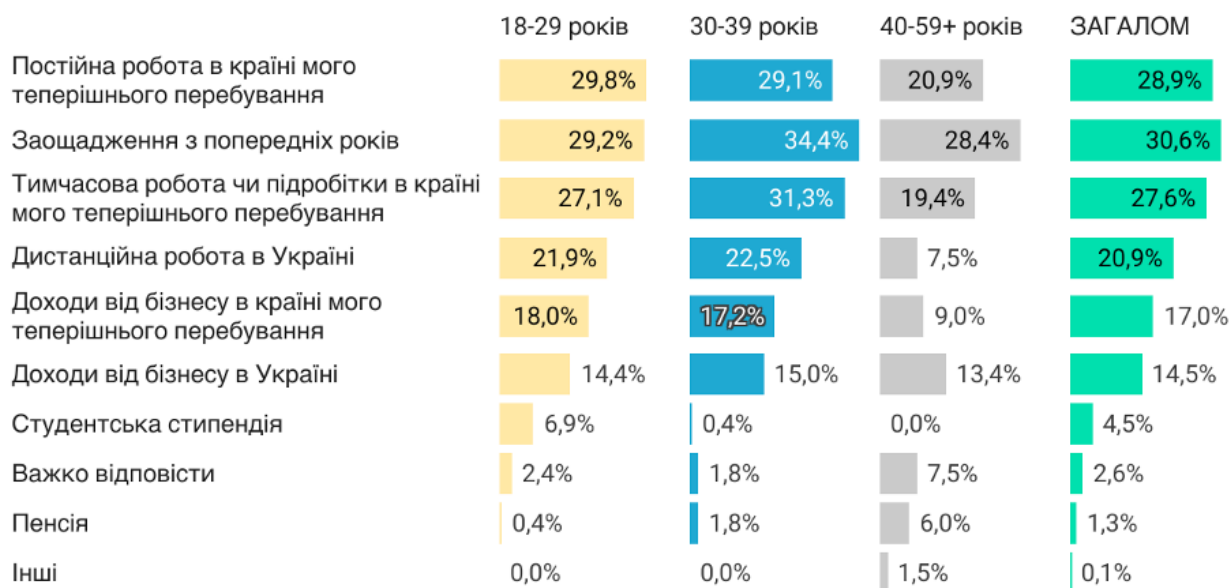

Джерело: Дані опитування Periscope Research, 800 респонденток • Створено за допомогою Datawrapper

Жінки віком 18-29 та 30-39 років частіше вказували роботу в країні перебування (з повною зайнятістю або частковою), бізнес за кордоном та дистанційну роботу в Україні як джерело доходу порівняно із групою жінок, старших за 40 років.

За рахунок яких засобів існування Ви зараз живете? - аналіз за віковими групами

Респондентка могла обирати декілька відповідей

Джерело: Дані опитування Periscope Research, 800 респонденток • Створено за допомогою Datawrapper

Більшість жінок-учасниць глибоких інтерв'ю отримували той чи інший вид допомоги від держави, яка їх приймала. Частіше мова йде про одноразову допомогу, хоча серед опитаних є й жінки, основним джерелом доходу яких зараз є соціальні виплати (обидві проживають в Німеччині). Але при цьому ці жінки підробляють: хтось – працюючи на міні-роботах в країні проживання, хтось – віддалено на українські проекти. Згадані під час дослідження види віддаленого підробітку стосувалися проектів у креативній індустрії. Якоюсь мірою це є додатковим елементом зв'язку з Україною. Але при цьому самі ж учасниці, які задіяні в таких проектах, переживають, що поступово ці зв'язки починають зникати. Особливо це стосується жінок, які вимушені працювати на низькокваліфікованих роботах в новому місці проживання.

**Що мене іноді буває засмучує, що я розумію, що я зовсім в іншій сфері зараз працюю, я типу, як мої напрацювання попередні, мої зв'язки, вони втрачаються, але це може бути не так. Але іноді мені стає начебто страшно, що це все втрачається, що попередньо його вже не буде.
(США, Молоді жінки)**

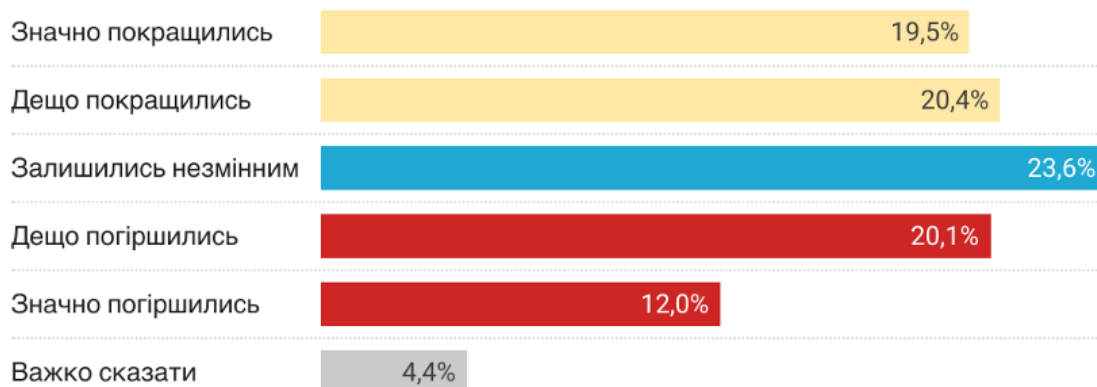
Перспективи

працевлаштування

та робочі місця в Україні

Чотири з десяти учасниці дослідження (40%) вважають, що можливості працевлаштування в Україні наразі покращились, майже третина (32%) вірить, що вони погіршилися, а близько чверті респонденток (24%) оцінюють їх як незмінні.

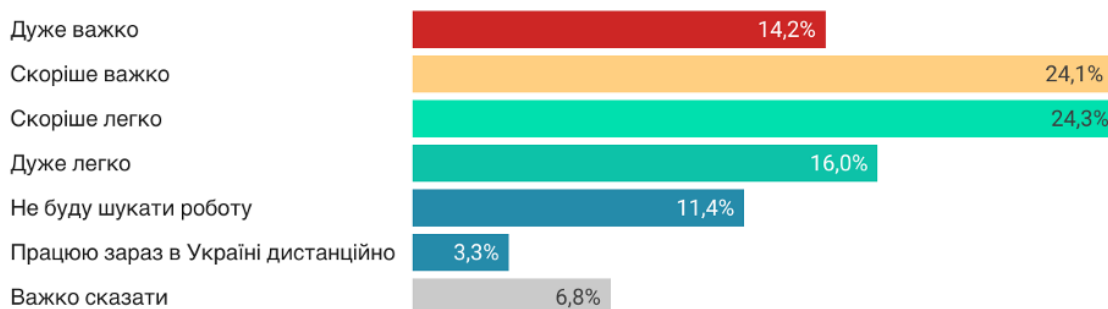
В цілому, як Ви оцінюєте зміни в можливості працевлаштування в Україні зараз?

Джерело: Дані опитування Periscope Research, 800 респонденток • Створено за допомогою Datawrapper

Що стосується власного працевлаштування у випадку повернення, 40% респонденток вважають, що легко знайдуть роботу, майже стільки ж (38%) очікують, що матимуть труднощі. Ще 11% не планують шукати роботу, 3% продовжують працювати в Україні дистанційно, а 7% не змогли відповісти.

Як Ви вважаєте, наскільки легко або важко Вам буде, у випадку повернення, знайти роботу?

Джерело: Дані опитування Periscope Research, 769 респонденток (окрім тих, хто відповів "Не планую повертатись в Україну") • Створено за допомогою Datawrapper

Оцінка складності пошуку роботи у випадку повернення в Україну: розподіл відповідей за групами респонденток

Джерело: Дані опитування Periscope Research, 800 респонденток (живе на 2 країни - 652, не живе на 2 країни - 148) • Створено за допомогою Datawrapper

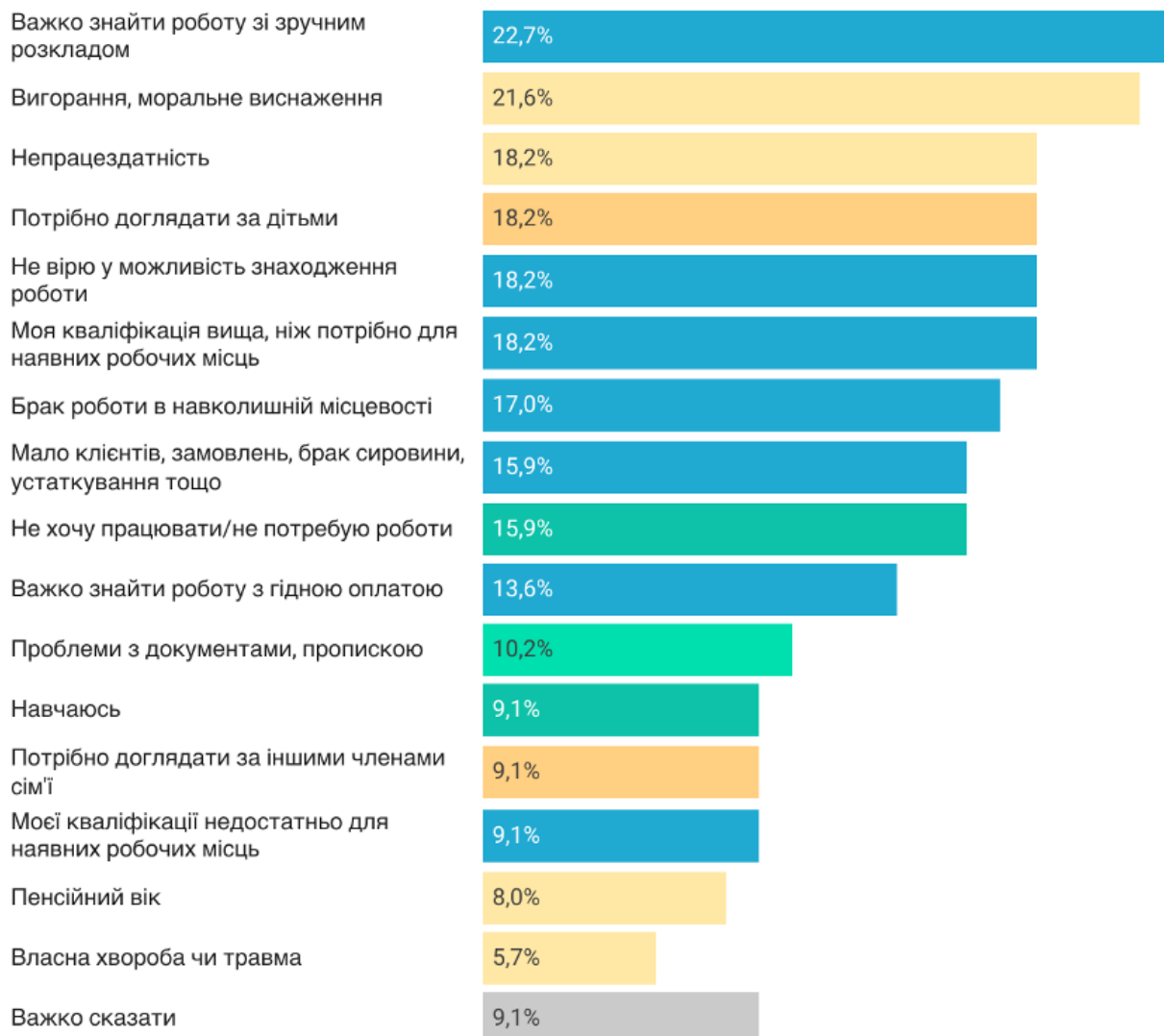
Респондентки, що живуть на дві країни, більш оптимістичні щодо пошуку роботи, частіше відповідаючи, що знайдуть її дуже легко (19%). Натомість серед тих, хто не їздить в Україну часто, понад третина (34%) очікує, що працевлаштування у випадку повернення буде дуже важким.

Ті, хто не збирається шукати роботу після повернення, найчастіше пояснюють це ситуацією на ринку праці (передусім складнощами з пошуком роботи з потрібним розкладом, браком вакансій, клієнтів, зависокою власною кваліфікацією), особистими обмеженнями (вигоранням, непрацездатністю) чи обов'язками по догляду за дітьми або іншими членами родини. Лише 16% з них не потребують роботи, а 9% ще навчаються.

Учасниці дослідження віддають перевагу дистанційній роботі з дому (28%) чи роботі з присутністю на робочому місці на повний робочий день/тиждень (27%). Неповний робочий день чи тиждень є зручним лише для 13% респонденток. Ще 32% не мають певних вподобань чи планів з цього приводу.

Чому Ви не будете шукати роботу у випадку повернення?

Респондентка могла обирати декілька відповідей; на це питання відповідали ті, хто не шукатимуть роботу у випадку повернення в Україну

Джерело: Дані опитування Periscope Research, 88 респонденток • Створено за допомогою Datawrapper

Якщо Ви будете шукати роботу, то це буде робота на повний чи неповний робочий день/тиждень?

Джерело: Дані опитування Periscope Research, 747 респонденток (окрім тих, хто відповів "Не планую повертатись в Україну") • Створено за допомогою Datawrapper

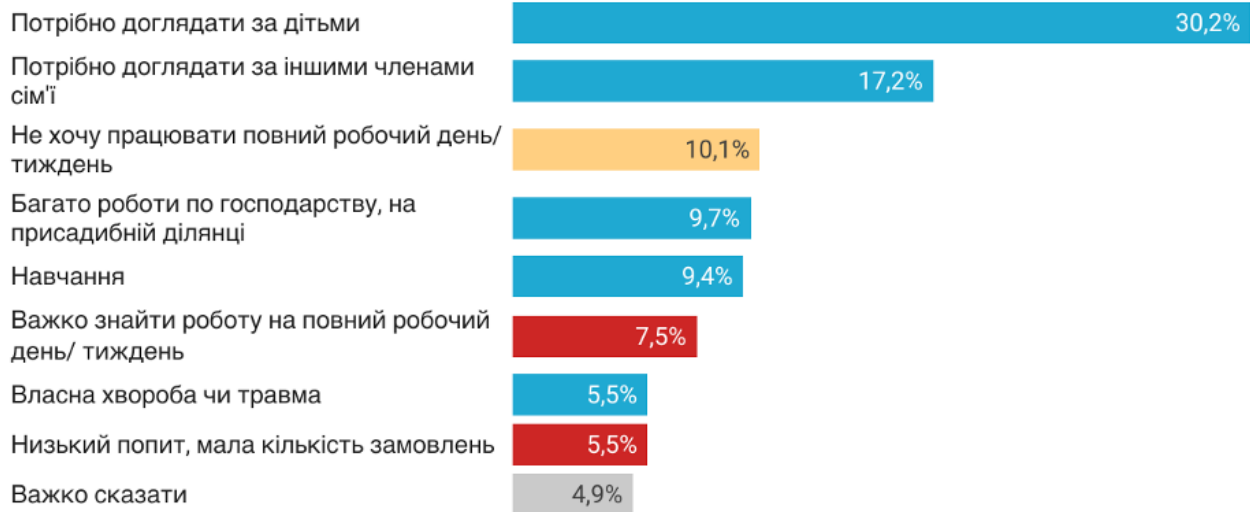
Звісно, в Україні є більше можливостей, тому що я вже маю багаторічний досвід роботи, я дуже добре знаю мову. Взагалі, знаєте, народилася і проживала в Україні, тому я думаю, що звісно, в мене є можливість швидше знайти роботу в Україні, але питання в тому, чи зможу я, працюючи, забезпечити себе, дитину і своїх батьків, пенсіонерів.

Тобто знайти роботу – так, напевно я зможу швидше, але зарплата, котра буде в мене, чи зможе вона, чи дасть вона мені змогу забезпечити.

(Німеччина, Жінки з дітьми)

Чому Ви надаєте перевагу роботі на неповний робочий день/тиждень або дистанційній роботі з дому?

На це питання відповідали ті респондентки, хто шукатиме в Україні дистанційну роботу чи роботу на неповний день/тиждень

Джерело: Дані опитування Periscope Research, 308 респонденток • Створено за допомогою Datawrapper

Переваги дистанційної роботи чи роботи на неповний день/тиждень полягають для респонденток передусім в можливості суміщати її з доглядом за дітьми (30%) чи іншими членами родини (17%). Іншими причинами обрати таку форму зайнятості є небажання працювати на повний робочий день чи тиждень (10%), завантаженість господарством (10%), навчання (9%), складнощі в пошуку роботи на повний робочий день чи тиждень (8%), власна хвороба чи травма (6%) чи низький попит на послуги респондентки (6%).

Розмірковуючи про кар'єрні перспективи в Україні, учасниці глибоких інтерв'ю звертали увагу на низькій рівень оплати праці в Україні, особливо на виробничих чи робітничих спеціальностях у порівнянні з такими країнами, як Німеччина, Канада та США. Деякі з них вказували на обмеженість української пенсійної системи і соціального захисту, а також на часті випадки неофіційного працевлаштування без соціального пакету та медичного страхування.

Основний виклик для інформанток полягав не в тому, щоб знайти роботу в разі повернення: одна з інформанток звернула увагу на те, що ситуація з працевлаштуванням в Україні є навіть певною мірою виграшною для жінок через те, що зараз з'явилося більше позицій, які раніше займали чоловіки, що нині воюють. Натомість проблема полягає в тому, щоб мати добре оплачувану роботу, яка б могла забезпечити гідне життя не тільки жінці, але й її родині.

«Звісно, в Україні є більше можливостей, тому що я вже маю багаторічний досвід роботи, я дуже добре знаю мову. Взагалі, знаєте, народилася і проживала в Україні, тому я думаю, що звісно, в мене є можливість швидше знайти роботу в Україні, але питання в тому, чи зможу я, працюючи, забезпечити себе, дитину і своїх батьків, пенсіонерів. Тобто знайти роботу – так, напевно я зможу швидше, але зарплата, котра буде в мене, чи зможе вона, чи дасть вона мені змогу забезпечити».
(Німеччина, Жінки з дітьми)

Відповідаючи на питання щодо перспектив свого працевлаштування в Україні, інша інформантка емоційно відреагувала:

«А кому декретные девушки нужны? Вот и ответ»
(США, Жінки з дітьми),

таким чином висловивши переживання щодо упередженості роботодавців стосовно молодих матерів в Україні. За її словами, в поточній країні проживання такої проблеми не існує, місцеві роботодавці схильно ставляться до молодих мам, які хочуть працювати.

Порівнюючи можливості працевлаштування в Україні та в країні теперішнього проживання, деякі учасниці дослідження роблять акцент на мовному бар'єрі та відсутності підтвердження кваліфікації в країні перебування. Але сприймають це скоріше як виклики, ніж непереборні перешкоди.

«Якщо підтвердиться, то це мені дасть змогу працювати за моєю спеціальністю. Це дуже багато мені дасть, це дуже багато перспектив пошуку роботи більш кваліфікованої, те, що я вмю. Те, що я люблю робити. Те, що я можу робити. І це дасть змогу вийти з... Наразі, я отримую соціальну допомогу, але якщо я знайду роботу, кваліфіковану, добре оплачуєму, то це мені дасть змогу вийти зі соціального утримання і повністю забезпечувати себе, сина, мати. Тому, звісно, я цього хочу. Я хочу розвиватися як, напевно, кожна більш-менш, сучасна людина мого віку».
(Німеччина, Жінки з дітьми)

При цьому, українки відмічають свої переваги на закордонному ринку праці у вигляді сумлінності та працьовитості, що робить їх затребуваними спеціалістками, хоча здебільшого на низькокваліфікованих посадах, які не потребують спеціальних навичок та знань.

Освіта дітей, безпека дітей

та власна безпека

Результати глибоких інтерв'ю з українськими жінками за кордоном, у яких є діти шкільного віку, показують, що діти, адаптуючись за кордоном, стикаються з викликами, пов'язаними з особливостями іноземних систем освіти, а також з необхідністю суміщати одразу два типи навчання: наживо у школах країн, куди переїхали їх сім'ї, та онлайн в українських школах.

Щодо викликів іноземних систем освіти, в першу чергу це стосується проблем, коли українським дітям важко слідувати груповим планам. Але, за словами учасниць дослідження, в більшості випадків це вирішується індивідуальним підходом та співпрацею з місцевими учителями, які допомагали вирішити ці труднощі та сприяли успішній адаптації дітей за кордоном. В цілому, жінки, що переїхали в інші країни разом із дітьми, робили акцент на дуже дружньому та розуміючому ставленні як з боку адміністрації шкіл і вчительського складу, так і з боку місцевих дітей.

Сумісне навчання в українській та іноземній школах створює ряд викликів для сім'ї. По-перше, це вимагає від учня управління двома різними навчальними програмами та виконанням домашніх завдань для обох закладів. По-друге, виникає проблема з мотивацією та схильністю до навчання. Але попри ці виклики, українські жінки дуже цінують можливість навчання своїх дітей за українською програмою і те, що українські викладачі часто з розумінням ставляться до викликів онлайн-навчання дітей, що виїхали. Дистанційне навчання дітей за українською навчальною програмою слугує одним із містків підтримки зв'язку з Україною, сприяє збереженню знань та рідної мови.

«Я дуже вдячна, як мама учня, підлітка, взагалі, що така система діє і це дуже добре. Ми маємо можливість, знаходячись за кордоном, дійсно навчатися саме в українській школі, що для мене, як для мами, дуже важливо, щоб мій син мав змогу навчатися».

(Німеччина, Жінки з дітьми)

Щодо української системи освіти, то респондентки кількісного опитування, в яких є діти у віці від 6 до 17 років, найбільшими проблемами з якими вони очікують стикнутися у разі повернення в Україну з дітьми, бачать проблеми безпеки. 4 з 5 найбільш часто згадуваних проблем стосуються безпеки: з великим відривом лідирує “загроза життю дитини через військові дії” (59%) учасниць обрали таку відповідь; 29% турбують можливі розлуки з дитиною під час повітряних тривог; 23% – пошкодження шкіл в місці проживання в Україні; 22% – відсутність або неналежний стан шкільних сховищ.

Респондентки глибинних інтерв'ю підтверджують, що безпекова складова особливо важлива для жінок, які мають дітей. Більшість жінок із дітьми не бачать свого повернення в Україну, допоки існує фізична загроза безпеці їх дітей. Відповідаючи на питання про перспективи повернення сина в Україну і продовження навчання офлайн в українській школі, жінка розплакалась, згадуючи про наслідки перебування в перші тижні війни в Харкові для ментального здоров'я сина:

«Ми ж розуміємо що снаряди, ракети летять якись секунди, хвилини. Ну, це фізично. А психологічна загроза яка! Розумієте, коли ти дивишся на дитину, котра трясеться від блискавки, від грому, це дуже складно (плаче). Навіть майже через 2 роки – це дуже складно».
(Німеччина, Жінки з дітьми)

Очевидно, що крім переживання за фізичну безпеку, жінки висловлюють занепокоєння щодо психологічної безпеки своїх дітей та можливої їх ретравматизації. Тому більшість жінок, які мають дітей, не розглядають варіант повернення в Україну, в якій не закінчились активні бойові дії і є хоч невелика ймовірність обстрілів, відкидаючи варіант можливості навчання своїх дітей в так званих безпечних освітніх закладах.

«Я взагалі вважаю, що яке б бомбосховище не було добре влаштоване... Ми знаємо, що ситуація з навчанням у Харкові, те, що діти навчаються у метрополітені. Звісно, влада місцева робить усе можливе, організовує якесь бомбосховище. Але поки є загроза прильотів, про яку безпеку ми взагалі можемо казати?»

(Німеччина, Жінки з дітьми)

З проблем системи шкільної освіти, які не пов'язані з війною, в кількісному опитуванні перше місце посідає неможливість обрати профільні предмети для глибокого вивчення в школі (28%); друге-третє-четверте-п'яте місця ділять "переобтяженість домашніми завданнями", "побори", збіркоштів з батьків в школі", "відсутність сучасних підручників", "низький матеріально-технічний рівень шкіл".

Уявіть, що Ви з дитиною /дітьми повернулись зараз до України і продовжили навчання в українській системі освіти, які проблеми цього на даний момент Ви вважаєте найбільш важливими?

Респондентка могла обирати декілька відповідей, на це питання відповідали респондентки, у яких є діти у віці 6-17 років (189 жінок)

Джерело: Дані опитування Periscope Research, 800 респонденток • Створено за допомогою Datawrapper

Учасниці глибинних інтерв'ю, розмірковуючи, з якими можливими викликами діти можуть зустрітися після повернення в Україну вже після закінчення війни, зазначають, що мають сумніви, чи зможуть діти "потягнути" українську програму навчання, повернувшись із країн з більш легкими, прикладними, "не такими теоретизованими" освітніми програмами. В матерів є сумніви щодо того, наскільки легко буде дітям адаптуватися до реалій українських шкіл:

«... Що діти не будуть відповідати тому рівню, який очікує українська система освіти. Бо вони щось там опустили, діти не будуть відповідати тій поведінці, яку очікує українська система освіти, бо вони трошки стали вільніші, розкутіші, вони не мають носити форму, кожен з них вдягається, як йому заманеться, вони можуть сидіти на полу, гратися».
(Канада, Жінки з дітьми)

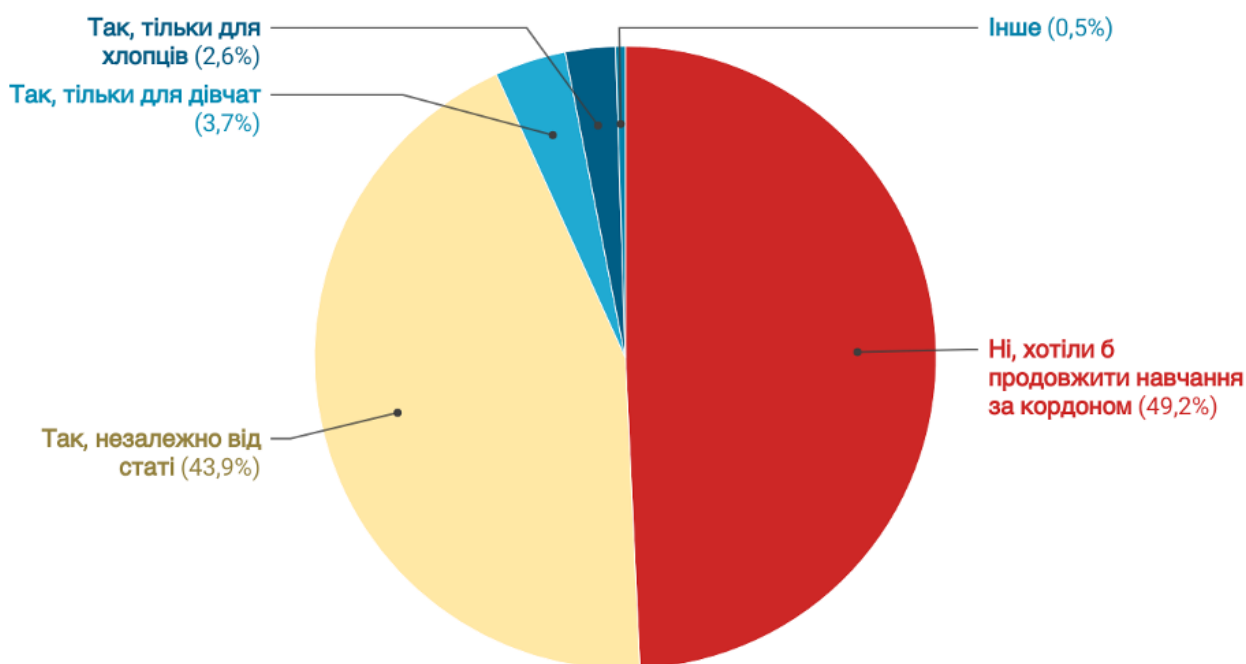
Жінки, діти яких почали навчатися за навчальними програмами країн, куди вони переїхали після початку повномасштабного вторгнення, в глибинних інтерв'ю позитивно висловлюються про іноземні учбові програми, роблячи акцент на їх інклюзивності та практичності. При цьому, порівнюючи українську та іноземні навчальні програми, вони зауважують, що українська програма часто випереджає, наприклад, канадську чи німецьку програми і є більш насиченою, в чому є свої переваги. Але, на думку учасниць якісного дослідження, на прикладі різних іноземних освітніх систем їм пощастило побачити, що навчання може бути менш інтенсивним і травмуючим для дитини, в таких умовах діти почуваються менш застресованими і мають час та змогу на поступове пізнання світу та засвоєння знань. Особливо це стосується початкової школи. Крім того, жінки відмічають більш дієві методики вивчення іноземних мов в іноземних освітніх системах.

«Я даже по себе сужу, я знаю, что это английский мы учили, это вот что-то такое непонятно, непонятно, зачем он нужен. А тут даже моя дочка, сейчас она говорит: мама, девочка так на английском говорит как в песнях, как фильмах. Вот для нее прям это был шок, что тут дети, а для них это вообще нормально, типа знать английский на хорошем уровне. Вот тоже я поняла, насколько это важно».
(Болгарія, Жінки з дітьми)

Половина респонденток кількісного дослідження (49%), у яких є діти у віці 6-17 років, хотіли би продовжити навчання своїх дітей за кордоном; 44% вважають за краще отримати освіту в Україні незалежно від статі дитини; приблизно 4% вважають що отримати освіту в Україні краще, але тільки для дівчат, 3% – що краще, але тільки для хлопців.

Ви хотіли б, щоб Ваша дитина/діти отримала освіту в Україні?

Респондентка могла обирати декілька відповідей, на це питання відповідали респондентки, у яких є діти у віці 6-17 років (189 жінок)

Джерело: Дані опитування Periscope Research, 189 респонденток • Створено за допомогою Datawrapper

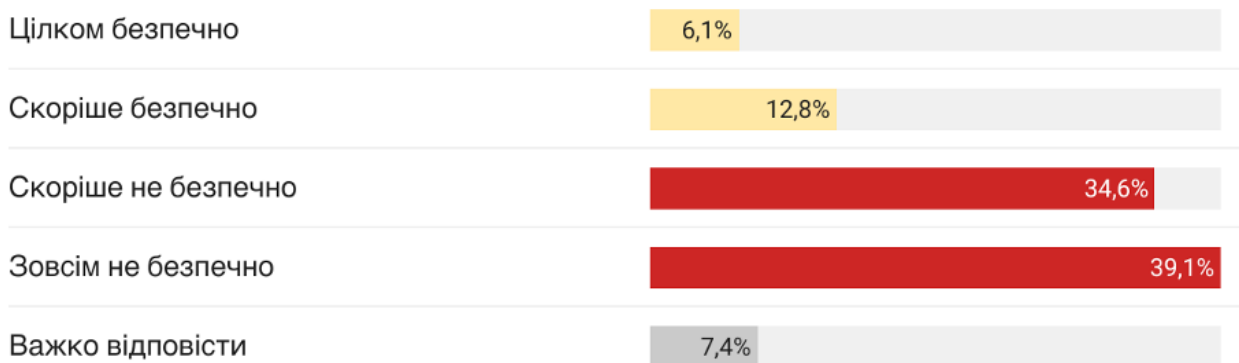
Жінки, що взяли участь в глибинних інтерв'ю, стверджують, що бачать більше перспектив для своїх дітей саме за кордоном, частково через безпеку і захищеність, частково через переваги освітньої системи, частково через сприятливі умови і можливості для розвитку дітей, в першу чергу – дітей з особливостями. Так, одна із учасниць інтерв'ю, яка має 2,5 річну доньку з особливостями розвитку, зазначила, що змогла отримати кваліфіковану медичну допомогу для своєї дитини, тільки переїхавши в США. Крім того, за словами учасниці, її непокоїть стигматизація і неприйняття дітей з особливостями в Україні. Вона коментує це, цитуючи слова іншої жінки, яка переїхала в США і теж має дитину з особливостями розвитку:

«Она говорит, что лучше, что я могла сделать для своего ребенка, это привезти его в Америку. Тут не то, что никто не тыкает в него пальцем. Никто никогда в жизни его не назовет больным. Это действительно правда».
(США, Жінки з дітьми)

Зараз респондентки в яких є діти, бачать ситуацію з безпекою в Україні проблематичною: тільки кожна п'ята жінка вважає оцінює перебування с дитиною в Україні як безпечне (19%), тоді як 74% вважають її небезпечною.

Станом на зараз, якби Ви повернулись с дитиною/дітьми до України, як Ви оцінюєте безпечність такого перебування?

На це питання відповідали респондентки, в яких є діти.

Джерело: Дані опитування Periscope Research, 312 респонденток • Створено за допомогою Datawrapper

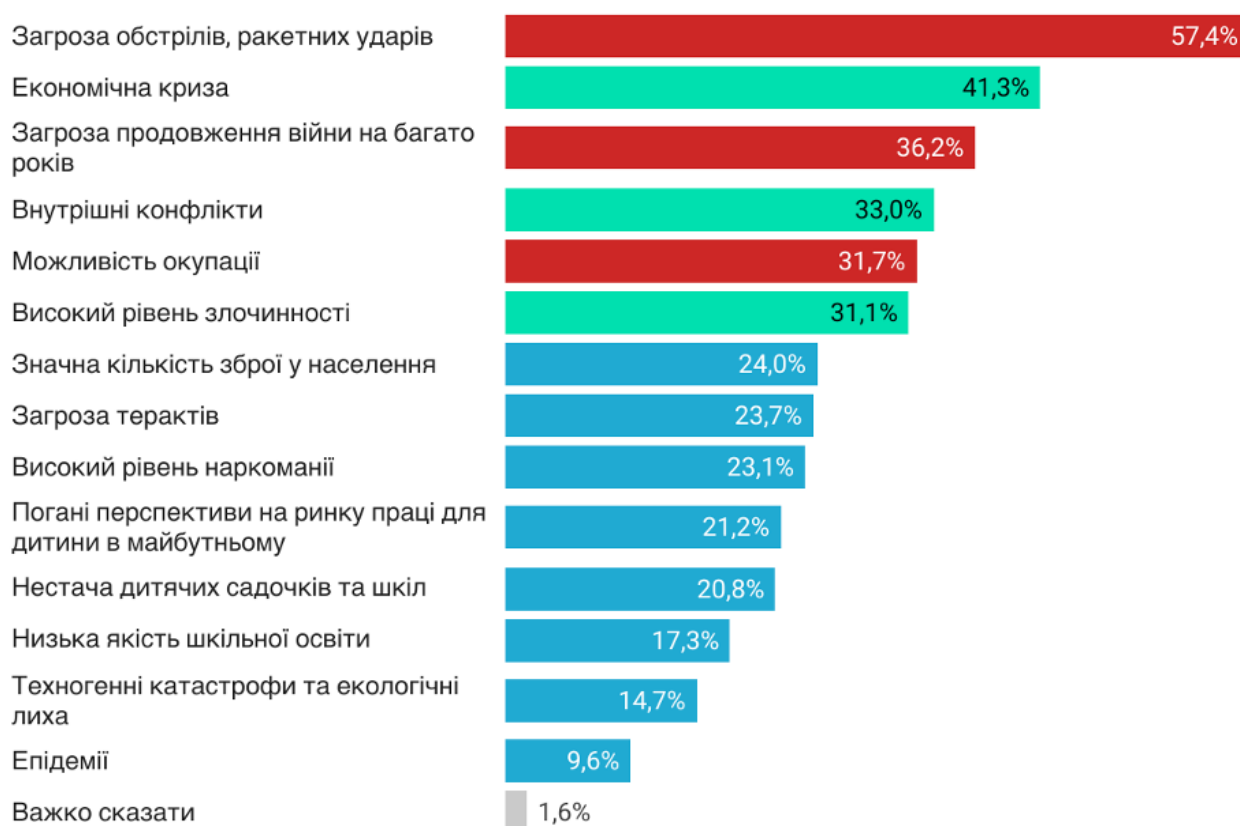
Занепокоєння щодо дітей у разі повернення в Україну у жінок викликають як фактори, безпосередньо пов'язані із війною, такі як загроза обстрілів, ракетних ударів; загроза продовження війни на багато років; можливість окупації; так і внутрішні проблеми країни, які існували раніше, а з початком війни різко посилюються – це економічна криза, внутрішні конфлікти, високий рівень злочинності.

Глибинні інтерв'ю продемонстрували, що на відміну від жінок із дітьми, учасниці із групи молодих жінок, які не мають дітей і до повномасштабного вторгнення проживали в Києві чи інших містах чи містечках, що знаходяться відносно далеко від зони бойових дій, зазначили, що не відчували великої небезпеки і при необхідності могли б знаходитися в тих українських реаліях, які існують на даний момент. Для них безпекова складова відходить на другий план, поступаючись фактору самореалізації, який включає в себе як кар'єрні перспективи, так і загальну траєкторію розвитку й реалізації особистого потенціалу.

Молоді жінки говорять про бажання спробувати пожити в іншій країні, заробити капітал, вивчити іноземну мову й отримати нові навички, які стануть в нагоді в реалізації задумів по поверненні в Україну.

Що викликає у Вас найбільше занепокоєння стосовно дітей у випадку повернення до України?

Респондентка могла обирати декілька відповідей, на це питання відповідали респондентки, у яких є діти у віці 6-17 років (189 жінок)

Джерело: Дані опитування Periscope Research, 189 респонденток • Створено за допомогою Datawrapper

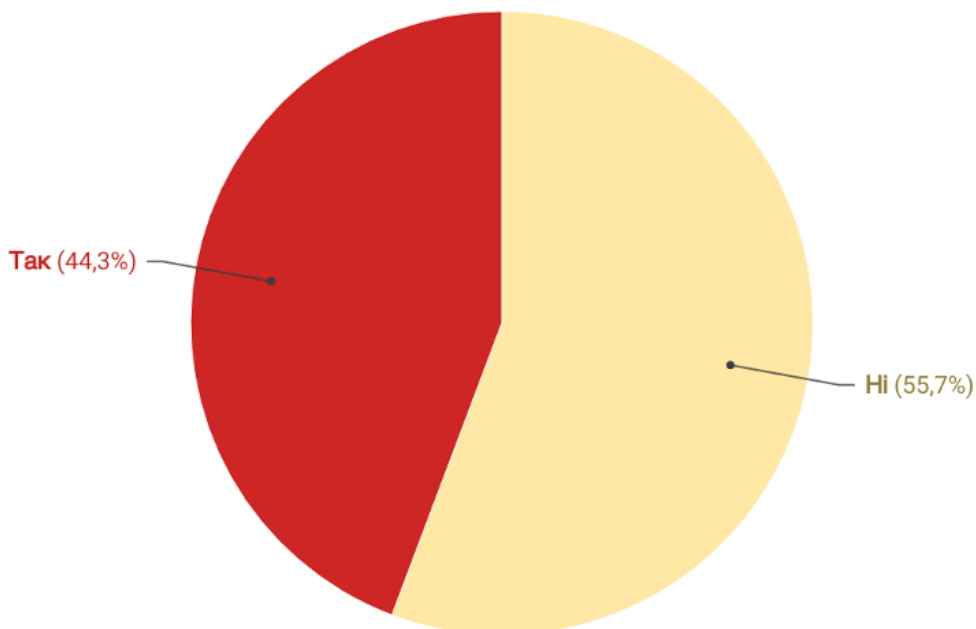
Репродуктивне

здоров'я

Значна частина опитаних жінок – 44% повідомили, що в них є проблеми пов'язані із гінекологічним здоров'ям.

Чи є у Вас проблеми, пов'язані із гінекологічним здоров'ям?

Джерело: Дані опитування Periscope Research, 800 респонденток • Створено за допомогою Datawrapper

Серед тих респонденток, які зазначили про наявність гінекологічних проблем, 31% повідомили, що з початком війни вони збільшилися. Менша частина – 16% повідомили що масштаб цих проблем зменшився, 54% відповіли що змін не відбулося.

Як змінилися проблеми із гінекологічними проблемами респонденток з початком повномасштабної війни

Відповідали ті респондентки, які зазначали про наявність відповідних проблем

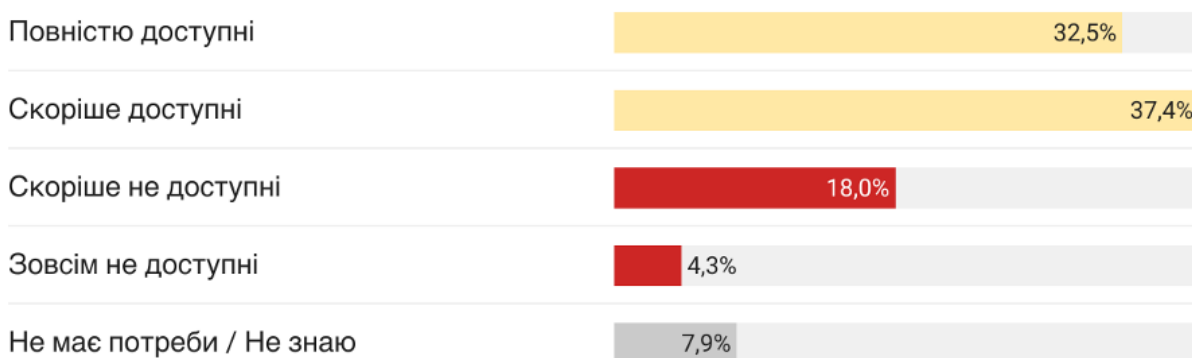

Джерело: Дані опитування Periscope Research, 354 респондентки • Створено за допомогою Datawrapper

Рівень доступу до медичних послуг із забезпечення жіночого здоров'я, жінки які перебувають за кордоном, оцінюють як високий: майже 70% опитаних кажуть, що вони "повністю доступні" або "скоріше доступні". Тільки 22% повідомляють про недоступність таких послуг.

Як Ви оцінюєте поточний рівень Вашого доступу до медичних послуг, пов'язаних із забезпеченням жіночого здоров'я в країні перебування?

Відповідали ті респондентки, які зазначали про наявність відповідних проблем

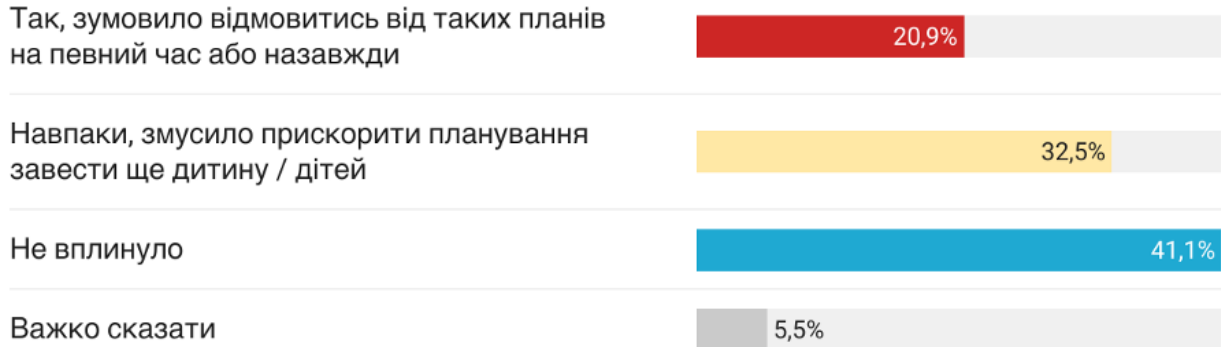

Джерело: Дані опитування Periscope Research, 354 респондентки • Створено за допомогою Datawrapper

Повномасштабна війна спонукала кожен третю жінку з опитаних нами (33%) прискорити планування появи дитини/дітей, приблизно кожна п'ята жінка (21%), навпаки, відмовилися від планів щодо дітей на певний час або назавжди. Велика частина опитаних (41%) сказали, що повномасштабне вторгнення не вплинуло на їх плани щодо дітей.

Найчастіше про те, що війна змусила прискорити планування появи дітей кажуть наймолодші респондентки (18-29 років) – 36% обрали таку відповідь. Серед респонденток у віці 30-39 років цей показник становить 28%.

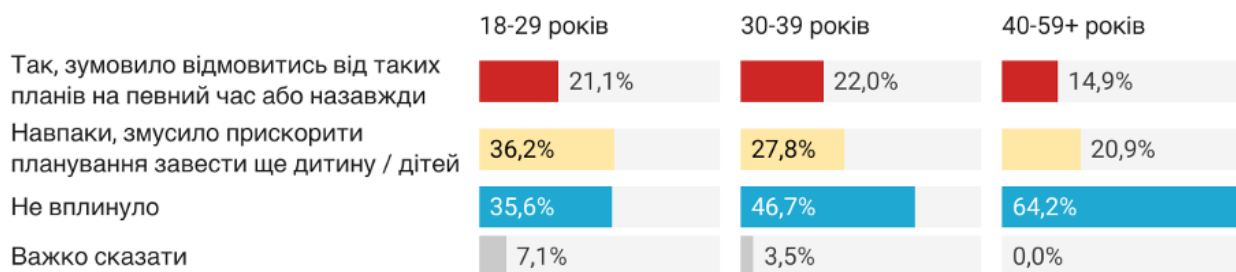
Чи вплинуло повномасштабне вторгнення на Ваші плани мати ще дітей?

Джерело: Дані опитування Periscope Research, 800 респонденток • Створено за допомогою Datawrapper

Чи вплинуло повномасштабне вторгнення на Ваші плани мати ще дітей? Розподіл відповідей по віковим групам

■ Так, зумовило відмовитись від таких планів на певний час або назавжди
 ■ Навпаки, змусило прискорити планування завести ще дитину / дітей
 ■ Важко сказати

Джерело: Дані опитування Periscope Research, 800 респонденток • Створено за допомогою Datawrapper

Досвід

сексуального та
фізичного насильства
за кордоном

На жаль, жінки, що виїхали з України за кордон, доволі часто стикаються із сексуальним або фізичним насильством – кожна четверта респондентка (26%) повідомили про такий досвід. 7% стикнулися з фізичним насильством, 15% – із сексуальним, майже 4% стали жертвами і того, і іншого. Звернемо увагу, що 11% жінок відмовились відповідати на це питання - можна припустити, що частина респонденток не захотіли напряду повідомляти про травмуючий досвід.

Чи зазнавали Ви фізичного або сексуального насильства під час перебування за кордоном?

Джерело: Дані опитування Periscope Research, 800 респонденток • Створено за допомогою Datawrapper

Жінки, які живуть на дві країни, дуже часто стикаються із насильством: 8% зазнали сексуального насильства, 17% - фізичного, 4% були жертвами і того, і іншого. Загалом 29% цієї групи мали цей травматичний досвід, ще 13% відмовились відповідати на це питання.

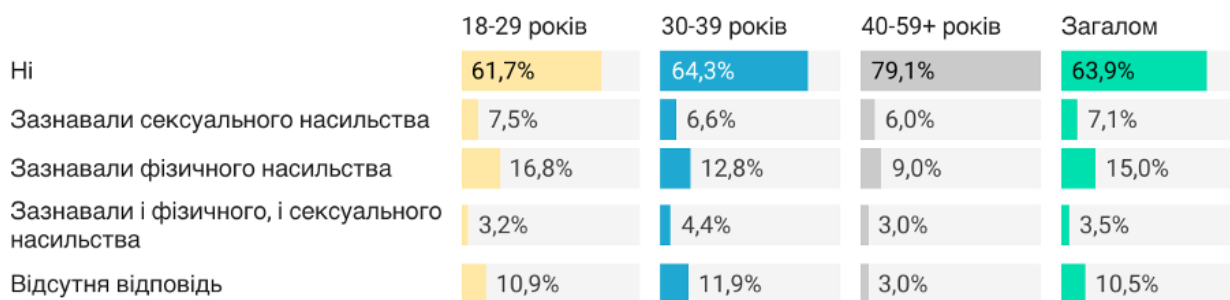
Чи зазнавали Ви фізичного або сексуального насильства під час перебування за кордоном? - аналіз по цільовим групам

Джерело: Дані опитування Periscope Research, 800 респонденток • Створено за допомогою Datawrapper

Щодо вікових груп, то найчастіше жертвами насильства ставали наймолодші жінки - у віці 18-29 років.

Чи зазнавали Ви фізичного або сексуального насильства під час перебування за кордоном? - аналіз по віковим групам

Джерело: Дані опитування Periscope Research, 800 респонденток • Створено за допомогою Datawrapper

Інтерес

до справ в Україні

та медіаспоживання

Для учасниць дослідження в середньому більше важливим є зберегти зв'язок з Україною (7,7 за 10-бальною шкалою), ніж закріпитися на новому місці проживання (6,5 за 10-бальною шкалою). Приблизно 45% респонденток обрали відповіді 9 і 10 (дуже важливо) в запитанні про важливість збереження зв'язку із Україною. В той же час тільки приблизно 21% обрали аналогічні відповіді (9 і 10 за 10-бальною шкалою) відповідаючи на запитання про важливість закріплення на новому місці.

Наскільки для Вас зараз важливо...

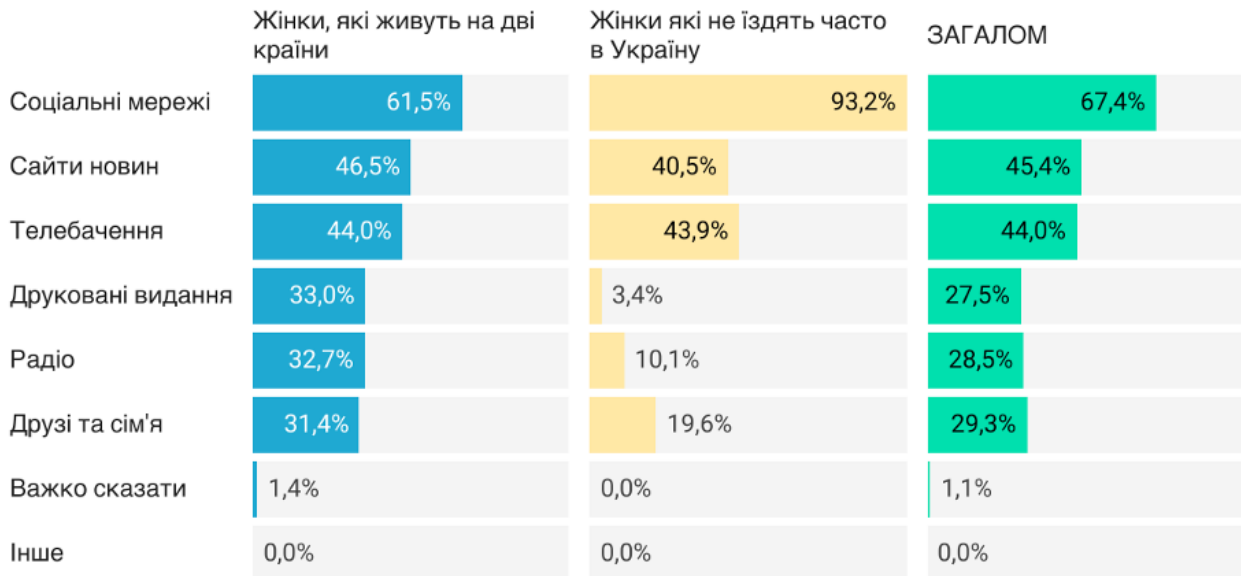

Джерело: Дані опитування Periscope Research, 800 респонденток • Створено за допомогою Datawrapper

В той же час для цієї групи менш актуальні друковані видання, радіо та друзі та сім'я. Сайти новин та телебачення актуальні для обох груп респонденток – які живуть на дві країни та не часто їздять в Україну.

Скажіть, будь ласка, які засоби масової інформації Ви використовували протягом останніх 30 днів для отримання новин?

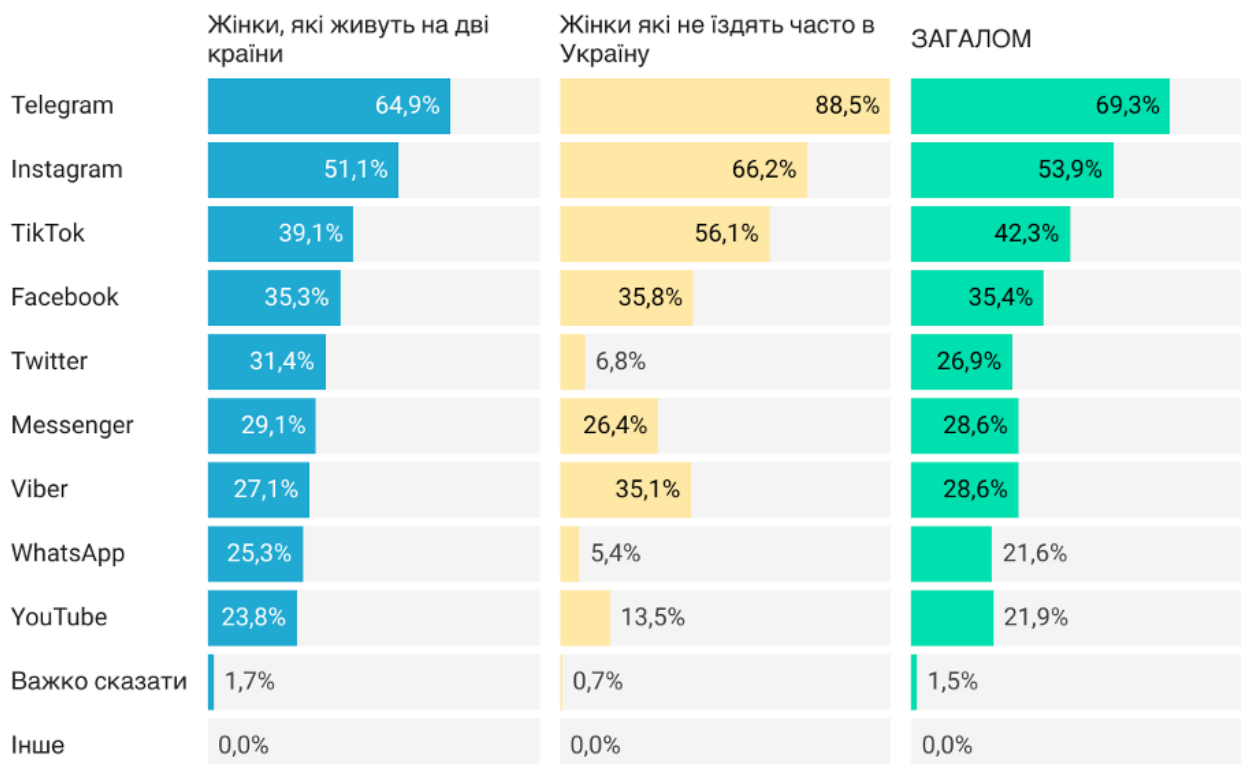
Респондентка могла обирати декілька відповідей

Джерело: Дані опитування Periscope Research, 800 респонденток • Створено за допомогою Datawrapper

Які соціальні мережі, месенджери та сервіси для спілкування Ви використовували протягом останніх 30 днів для отримання новин?

Респондентка могла обирати декілька відповідей

Джерело: Дані опитування Periscope Research, 800 респонденток • Створено за допомогою Datawrapper

Найпопулярніші канали для отримання новин

69%

Telegram

54%

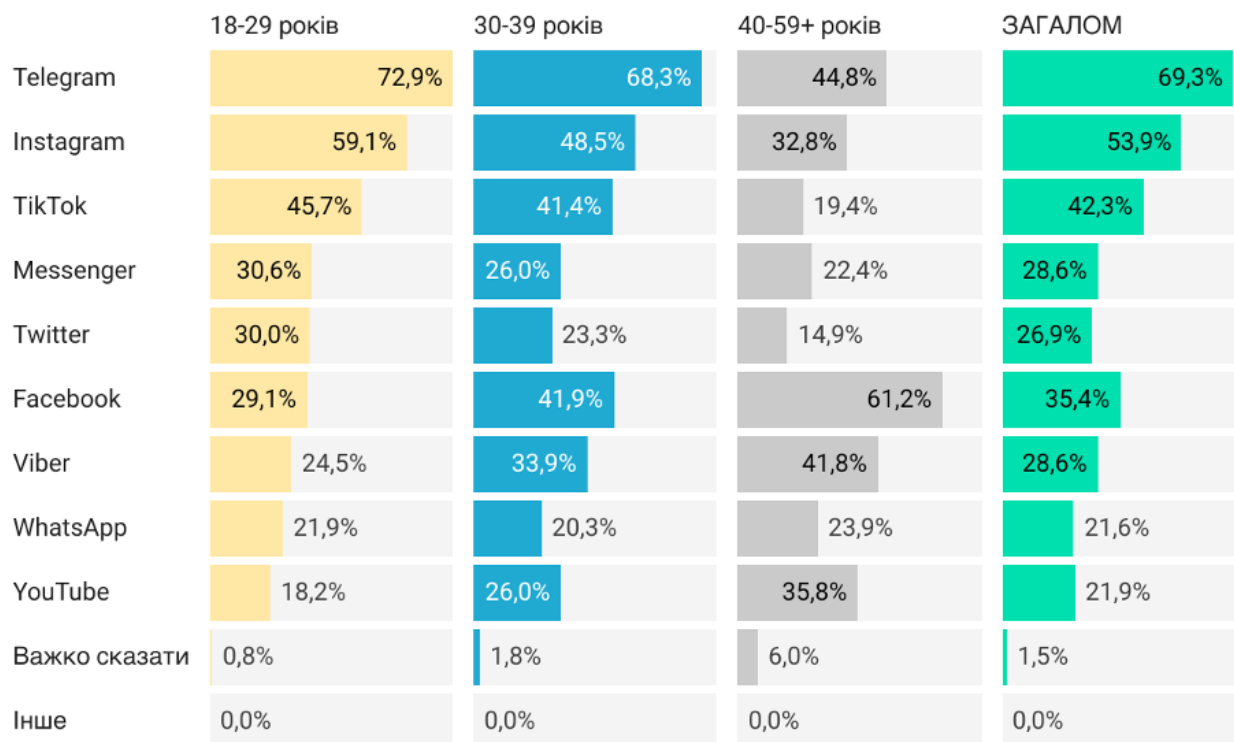

Instagram

Ці канали домінують як в групі тих жінок, які живуть на дві країни, так і серед тих жінок, які не їздять в Україну часто.

Які соціальні мережі, месенджери та сервіси для спілкування Ви використовували протягом останніх 30 днів для отримання новин? - аналіз за віковими групами

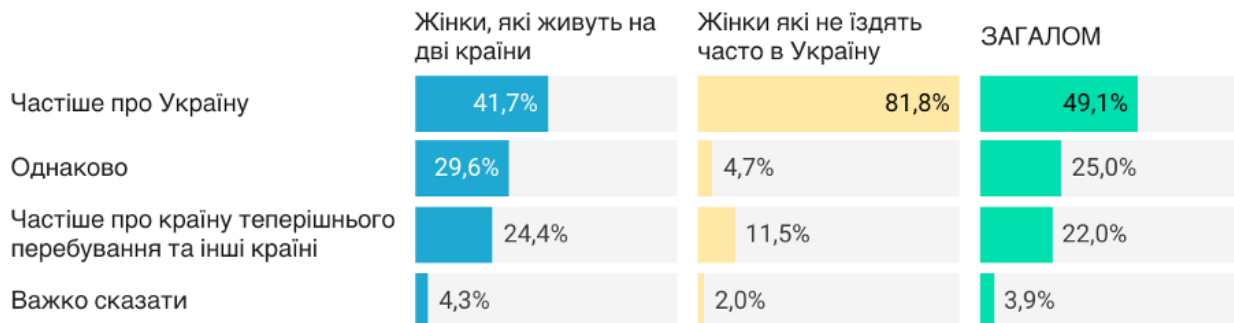
Респондентка могла обирати декілька відповідей

Джерело: Дані опитування Periscope Research, 800 респонденток • Створено за допомогою Datawrapper

Уподобання в користуванні соціальними мережами та месенджерами значно відрізняються в залежності від віку респондентки. Популярність Telegram різко знижується в групі жінок 40-59 років, те ж саме справедливе для TikTok та Instagram. В той же час, популярність Facebook, Viber та YouTube найвища в цій віковій групі. В цілому, групи жінок 18-29 років та 30-39 років, попри певні відмінності в преференціях, достатньо схожі між собою, і значно відрізняються від групи 40-59 років.

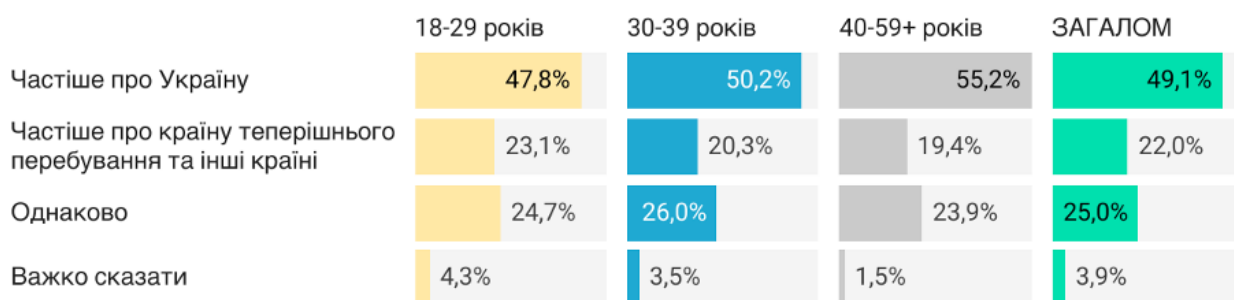
Якщо згадати попередні 30 днів, ви частіше читали, дивились, слухали новини про Україну або країну вашого теперішнього перебування та інші країні?

Джерело: Дані опитування Periscope Research, 800 респонденток • Створено за допомогою Datawrapper

Щодо вікових груп, то пріоритет новин України зростає з віком респондентки, проте це відмінності не є дуже великими.

Якщо згадати попередні 30 днів, ви частіше читали, дивились, слухали новини про Україну або країну вашого теперішнього перебування та інші країні? - аналіз за віковими групами

Джерело: Дані опитування Periscope Research, 800 респонденток • Створено за допомогою Datawrapper

Основним фокусом цікавості для респонденток залишається Україна:

- ✕ 49% – споживали новини саме про Україну;**
- ✕ 22% – споживали новини про країну теперішнього перебування;**
- ✕ 82% – сфокусовані на новинах із батьківщини жінки, які не їздять в Україну.**

Серед групи жінок, які живуть на дві країни достатньо багато тих, хто зосереджується на новинах країни теперішнього перебування (24%) або однакову увагу приділяють новинам із України та країни, де зараз живуть (30%).

Оцінка змін ситуації

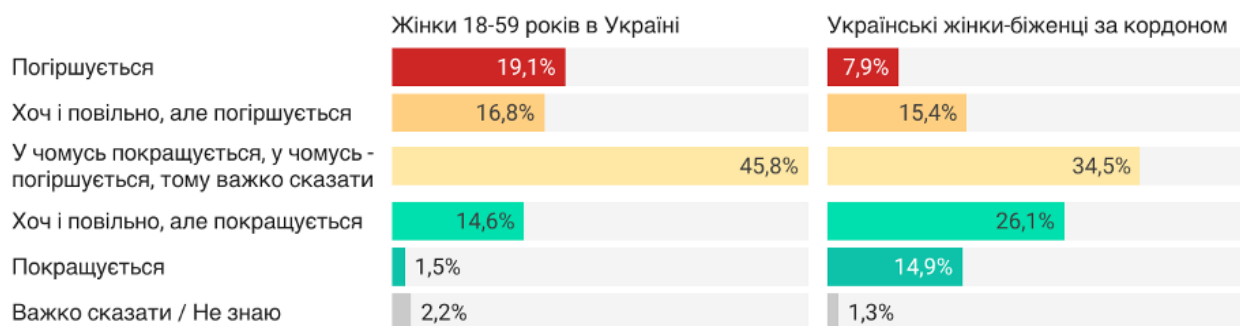
в Україні

Загалом, 41% українських жінок-біженців за кордоном вважають, що ситуація в Україні покращується, проти 23%, які зазначають про погіршення ситуації. Водночас третина (35%) опитаних вагається із визначенням напрямку змін, оскільки спостерігаються різнонаправлені впливи. Не зміг відповісти на це запитання приблизно 1% респонденток.

Українські жінки-біженці за кордоном більш оптимістично оцінюють розвиток ситуації на батьківщині порівняно з тими жінками працездатного віку, які залишаються в Україні. Серед українок 18–59 років, які наразі живуть в Україні, покращення ситуації відзначають 16%, а погіршення – 36%.

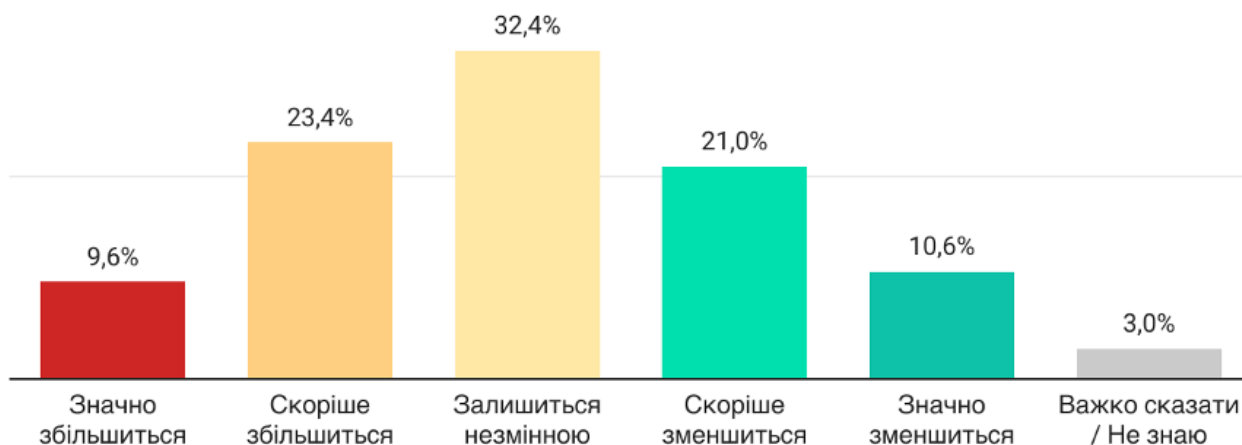
Як, на Ваш погляд, зараз розвивається загалом ситуація в Україні? Ситуація...

Джерело: Жінки-біженці: дані опитування Periscope Research, 800 респонденток. Жінки в Україні: Омнібус КМІС, вересень 2023, 711 респонденток • Створено за допомогою Datawrapper

Прогнози українських жінок-біженців щодо зростання втоми від війни у людей в Україні до кінця 2023 року є досить суперечливими. Думки розділилися приблизно порівну між протилежними прогнозами: 33% вважають, що втома від війни зростатиме, 32% думають, що вона зменшиться, а ще 32% вважають, що змін не відбудеться.

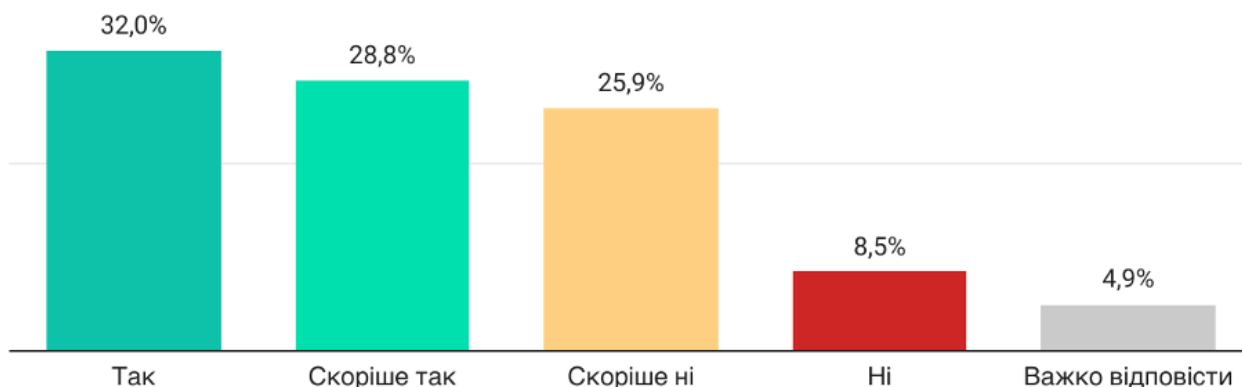
За наступні 2 місяці (до кінця 2023 року) втома від війни людей в Україні...

Джерело: Дані опитування Periscope Research, 800 респонденток • Створено за допомогою Datawrapper

Попри розбіжності в думках щодо поточної ситуації в Україні й поширення втоми від війни, прогнози щодо результатів війни виглядають більш однозначно. Загалом 61% українських жінок-біженців вважають, що Україна скоріше або точно переможе у війні проти РФ, водночас третина опитаних (34%) тією чи іншою мірою переконані, що цього не відбудеться. Вагаються із відповіддю на це запитання 5% опитаних.

Чи вірите Ви у перемогу України у війні проти Російської Федерації?

Джерело: Дані опитування Periscope Research, 800 респонденток • Створено за допомогою Datawrapper

Чи переможе Україна у війні: розподіл за віковими групами

	18-29 років	30-39 років	40-59 років
Так / скоріше так	57,9%	65,7%	65,7%
Ні / скоріше ні	37,2%	30,4%	26,9%
Важко відповісти	4,9%	4,0%	7,5%

Джерело: Дані опитування Periscope Research, 800 респонденток (18-29 років - 506, 30-39 років - 227, 40-59 років - 67) • Створено за допомогою Datawrapper

Опитування показало, що жінки з дітьми й ті, хто часто їздить в Україну, частіше за інших демонструють впевненість у перемозі України у війні. Жінки без дітей та ті, які живуть на дві країни, менше вірять у перемогу. У порівнянні з іншими віковими групами менш впевнені в перемозі України жінки у віці 18–29 років, проте й серед них більшість вважає, що переможе Україна.

Чи переможе Україна у війні: розподіл за цільовими групами

	Опікуються неповнолітніми дітьми чи внуками за кордоном	Не опікуються неповнолітніми дітьми чи внуками за кордоном	Живуть на дві країни	Не їздять часто в Україну
Так / скоріше так	71,4%	53,9%	58,2%	71,6%
Ні / скоріше ні	22,5%	42,0%	37,9%	18,9%
Важко відповісти	6,1%	4,1%	3,8%	9,5%

Джерело: Дані опитування Periscope Research, 800 респонденток (опікується неповнолітніми - 312, не опікується неповнолітніми - 488, живе на 2 країни - 652, не живе на 2 країни - 148) • Створено за допомогою Datawrapper

Образ майбутнього

України

Більшість учасниць опитування бачать Україну через 5 років мирною країною. Тільки 11% вважають, що навіть тоді воєнні дії (хоча б локальні) будуть продовжуватися, що буде гальмувати відбудову країни. Решта мають більш позитивні погляди на подальший розвиток країни. Найбільш імовірний сценарій перебігу подій, на думку українських жінок-біженців за кордоном, полягає в тому, що Україна стане мирною країною, яка поступово повертається до темпів розвитку до 2022 року. Так вважають 41% опитаних. Тільки 12% опитаних сподіваються, що Україна буде розвинутою та мирною європейською країною, повністю відбудованою після воєнних дій та з високим рівнем життя. Водночас третина опитаних (33%) сподіваються на припинення війни протягом 5 років, проте вважають, що країна буде в серйозній економічній кризі та з низьким рівнем життя населення. У будь-якому випадку, відновлення і розвиток України залежить від результатів і термінів завершення війни.

Якою буде Україна через 5 років?

Джерело: Дані опитування Periscope Research, 800 респонденток • Створено за допомогою Datawrapper

**Більшість учасниць
опитування бачать Україну
через 5 років мирною країною.**

Погляди на майбутнє України є схожими в різних цільових групах. Втім, можна зазначити, що жінки старшого віку й жінки з дітьми частіше за інших згадували негативний сценарій розвитку, згідно з яким воєнні дії в Україні будуть продовжуватись і через 5 років, а жінки, які нечасто відвідують Україну, рідше поділяють цю думку й більше схильні сподіватись на мир та поступове повернення до довоєнних темпів розвитку країни через 5 років.

Залученість

до суспільно-політичного

життя в Україні під час

перебування за кордоном

Волонтерська діяльність є одним з елементів адаптації, а також збереження зв'язку з Україною та українською спільнотою для українських жінок за кордоном. За результатами глибинних інтерв'ю, більшість інформанток, перебуваючи в інших країнах, виявляють активність у громадському та волонтерському житті, спрямовуючи свою допомогу на українську спільноту. Мотивація волонтерства українок за кордоном включає в себе підтримку співвітчизників та розвиток власних навичок. Деякі навіть знаходять роботу у волонтерському секторі й займаються допомогою новоприбулим, стаючи своєрідним живим компасом в умовах нової країни проживання: допомагають із пошуком житла, надають інформацію про перші кроки в новій країні, допомагають розібратися в бюрократичних моментах.

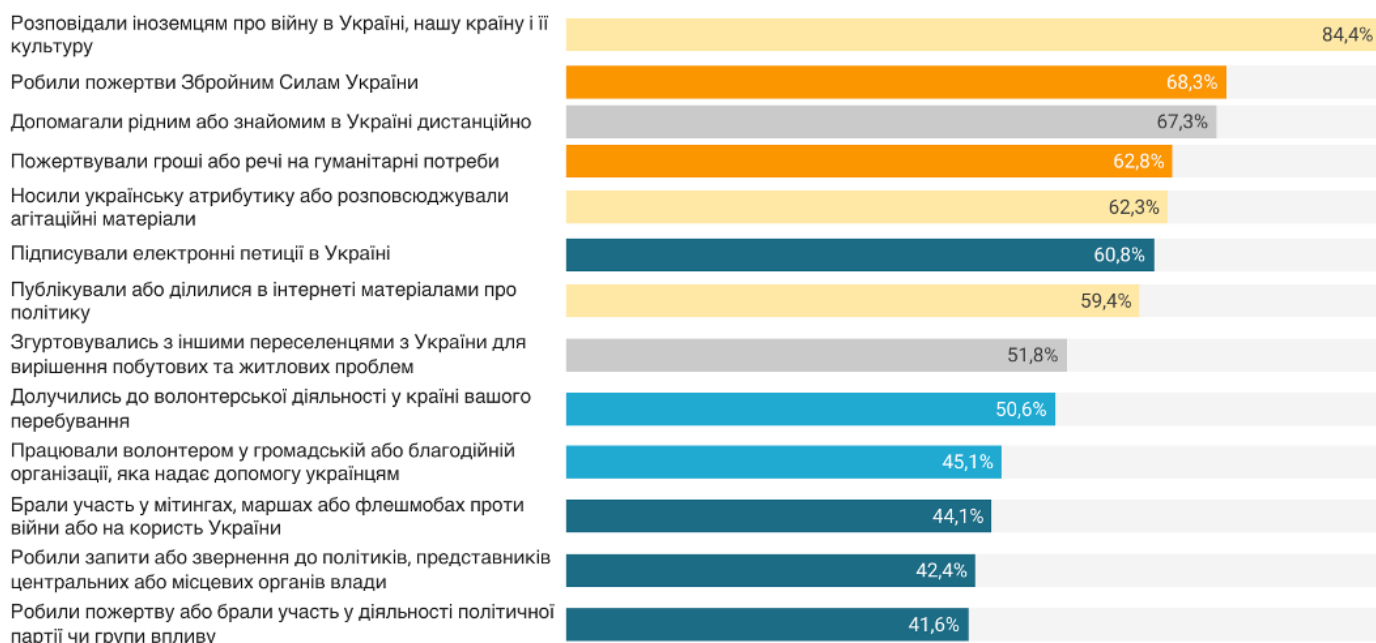
Деякі інформантки мали досвід волонтерства ще за часів перебування в Україні. Так, учасниця дослідження з одного із міст на півдні України, яке було окуповане в перші дні війни, на базі кафе свого чоловіка разом із родиною організувала пункт годування для всіх охочих. Частково саме через свою волонтерську діяльність в окупації її сім'ї довелося виїхати. Інша учасниця присвячувала велику частину свого життя в Україні волонтерству в культурних проєктах у сфері анімації та документалістики. Вона продовжує займатися подібною діяльністю задля підтримки українських митців, перебуваючи за кордоном.

Найбільш поширені форми залученості до суспільно-політичного життя в Україні під час перебування за кордоном – культурно-інформаційна активність, пожертви чи допомога близьким, що залишилися в Україні. Дещо рідше українки за кордоном долучаються до волонтерства чи діяльності для впливу на політику (за винятком підписання електронних петицій).

Так, понад дві третини учасниць дослідження робили щось із такого: розповідали іноземцям про війну в Україні, країну та культуру (85%), робили пожертви на ЗСУ (68%) та допомагали рідним або знайомим в Україні дистанційно (67%). Більшість жертвувала гроші або речі на гуманітарні потреби (63%), носила українську атрибутику або розповсюджувала агітаційні матеріали (62%), підписувала електронні петиції в Україні (61%), публікувала або ділилася в інтернеті матеріалами про політику (59%), згуртовувалася з іншими переселенцями з України для вирішення побутових або житлових проблем (52%) чи долучалася до волонтерської діяльності в країні перебування (51%). Порівняно менш популярними (але також доволі поширеними) формами залученості до суспільно-політичного життя в Україні були волонтерська робота в громадській чи благодійній організації для допомоги українцям (45%), участь у мітингах, маршах чи флешмобах проти війни або на підтримку України (44%), запити або звернення до політиків чи органів влади (42%), пожертви чи участь у діяльності політичної партії або групи впливу (42%).

Після Вашого переїзду за кордон внаслідок повномасштабного вторгнення 24 лютого 2022 року, чи робили Ви щось із цього?

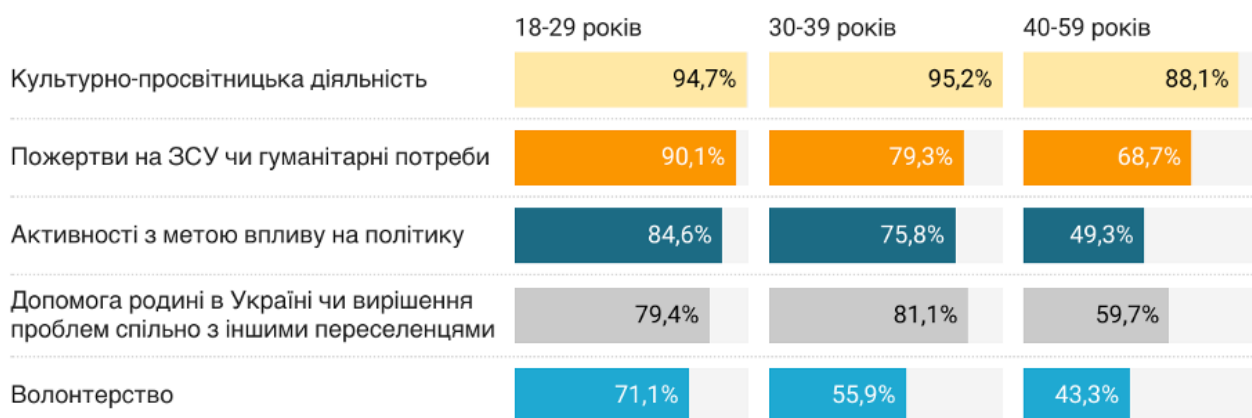
Респондентка могла обрати декілька відповідей

Джерело: Дані опитування Periscope Research, 800 респонденток • Створено за допомогою Datawrapper

Молодші жінки є більш суспільно активними в порівнянні зі старшими. Зокрема, з віком зменшується залученість до таких форм участі в суспільно-політичному житті України, як здійснення пожертв на ЗСУ чи на гуманітарні потреби, дії для впливу на політику та волонтерство. Після 40 років жінки також менш схильні чи мають меншу потребу допомагати родині в Україні чи об'єднуватися з іншими переселенцями задля вирішення спільних проблем.

Форми залученості до суспільно-політичного життя в Україні під час перебування за кордоном: розподіл відповідей по вікових групах

Джерело: Дані опитування Periscope Research, 800 респонденток (18-29 років - 506, 30-39 років - 227, 40-59 років - 67) • Створено за допомогою Datawrapper

Наявність неповнолітніх, про яких треба опікуватися за кордоном, також знижує залученість жінок до суспільно-політичного життя в Україні, особливо у формі волонтерства та активностей задля впливу на політику.

Форми залученості до суспільно-політичного життя в Україні під час перебування за кордоном: розподіл відповідей залежно від наявності неповнолітніх під опікою

Джерело: Дані опитування Periscope Research, 800 респонденток (опікується неповнолітніми - 312, не опікується неповнолітніми - 488) • Створено за допомогою Datawrapper

Цікаво, що жінки, котрі живуть на дві країни, також виявилися трохи менш схильними долучатися до деяких активностей: розповідей іноземцям про війну в Україні, країну та культуру; пожертв на ЗСУ; підписання електронних петицій в Україні та об'єднання з іншими переселенцями з України для вирішення побутових або житлових проблем — у порівнянні з тими, що рідко чи зовсім не виїжджають із країни поточного перебування.

Щодо голосування на загальнонаціональних українських виборах, якщо такі відбудуться, під час перебування за кордоном, думки розділилися: 49% респонденток мають намір проголосувати, 41% не збирається цього робити, а 10% ще не визначились. Жінки, котрі живуть на дві країни, рідше повідомляли про намір голосувати: 45% проти 65% серед тих, хто не часто їздить в Україну.

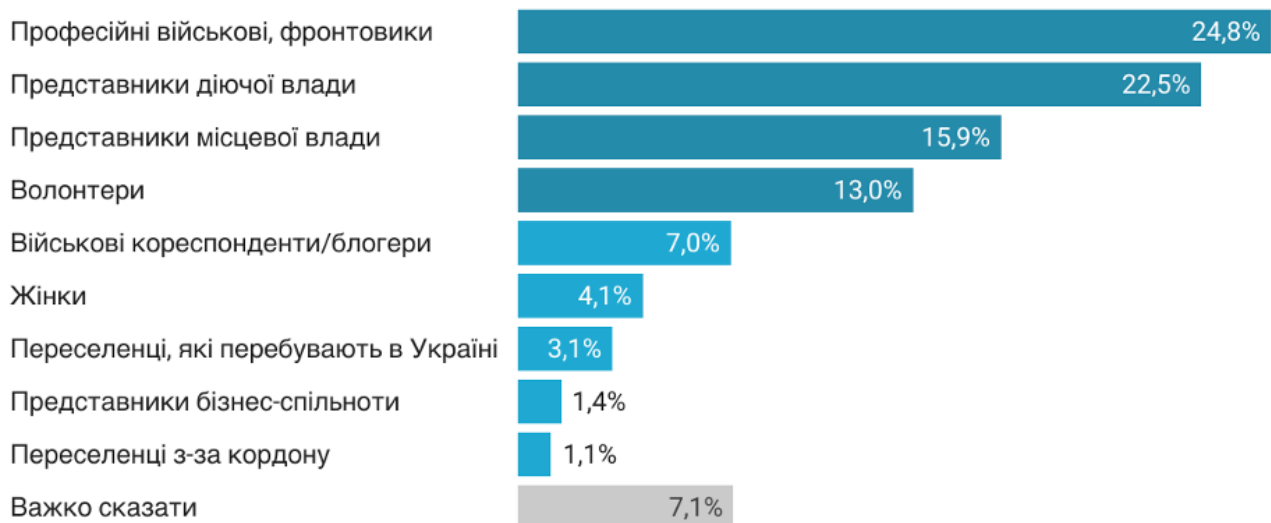
Чи маєте Ви намір голосувати на загальнонаціональних виборах в Україні, якщо такі відбудуться, під час Вашого перебування за кордоном?

Джерело: Дані опитування Periscope Research, 800 респонденток • Створено за допомогою Datawrapper

На думку учасниць дослідження, найбільше шансів бути обраними на наступних українських виборах передусім у професійних військових та фронтовиків (25% підтримали це твердження) чи в представників діючої влади (23%), а також у представників місцевої влади (16%) та волонтерів (13%). У решти категорій кандидатів шанси нижчі.

Представники якої з цих груп мають найбільші шанси бути обраними на наступних виборах в Україні?

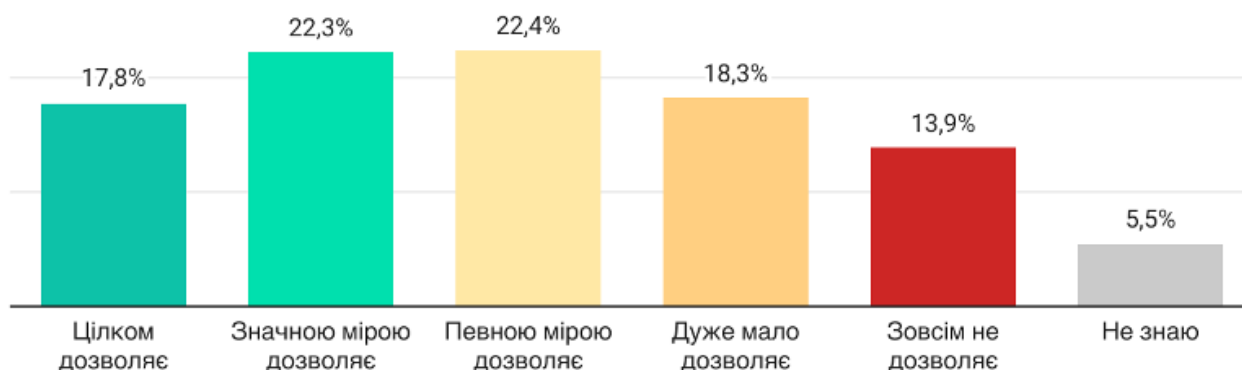
Джерело: Дані опитування Periscope Research, 800 респонденток • Створено за допомогою Datawrapper

Готовність

брати участь у політиці

Учасниці дослідження розійшлися в поглядах, наскільки нинішня політична система в Україні дає змогу таким людям, як вони, впливати на політику. Чотири з десяти респонденток (40 %) відповіли, що політична система цілком чи значною мірою дає змогу це робити, 32 % притримуються протилежної думки, а 22 % зайняли середню позицію (певною мірою дає змогу впливати).

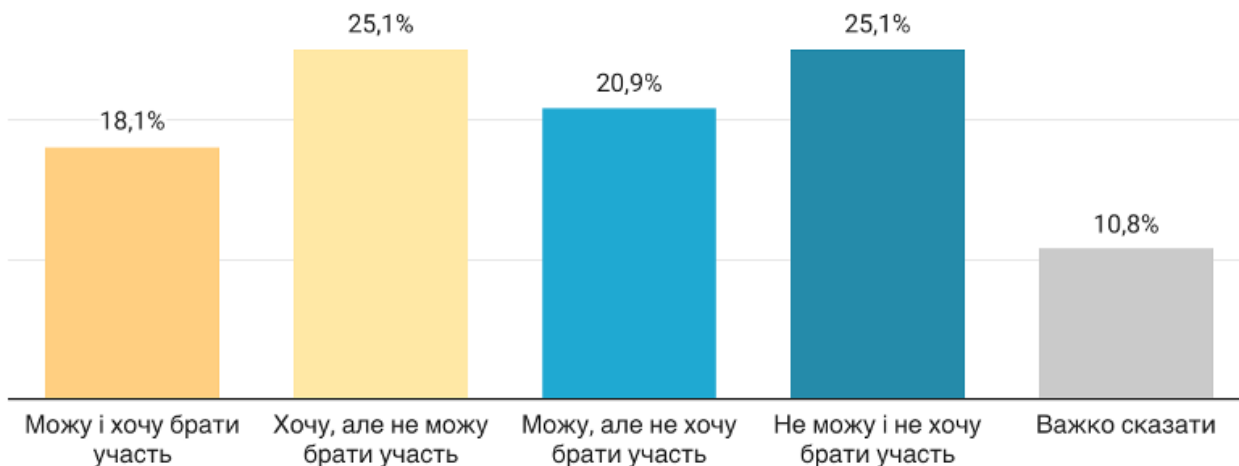
Наскільки, на Ваш погляд, нинішня політична система в Україні дає змогу таким людям, як Ви, впливати на політику?

Джерело: Дані опитування Periscope Research, 800 респонденток • Створено за допомогою Datawrapper

Рівень зацікавленості в участі у вирішенні політичних питань в Україні доволі високий: 43% опитаних жінок за кордоном хотіли би брати активну участь у діяльності будь-якої групи, яка цим займається. З них 18% мають змогу долучитися, а 25% хотіли би, але не можуть. Натомість 46% респонденток не зацікавлені в участі у вирішенні політичних питань у складі групи: 21% може, але не хоче долучитися, а 25% не може й не хоче. Загалом, 39% учасниць дослідження мають змогу брати активну участь у політичній діяльності, але менше половини з них зацікавлені.

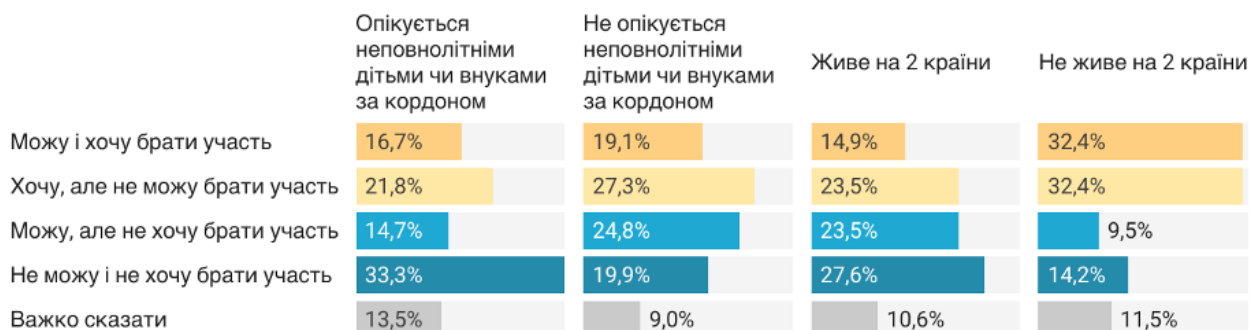
Наскільки Ви зараз хотіли б і в змозі брати активну участь у діяльності будь-якої групи, яка займається вирішенням політичних питань в Україні?

Джерело: Дані опитування Periscope Research, 800 респонденток • Створено за допомогою Datawrapper

Зацікавленість в участі у вирішенні політичних питань в Україні не залежить від віку. Водночас серед жінок, що опікуються неповнолітніми, більше тих, хто не хоче й не може брати участь у такій діяльності (33%), а серед тих, хто живе на дві країни — більше не зацікавлених (51%).

Готовність брати активну участь у вирішенні політичних питань в Україні у складі групи: розподіл відповідей за групами респонденток

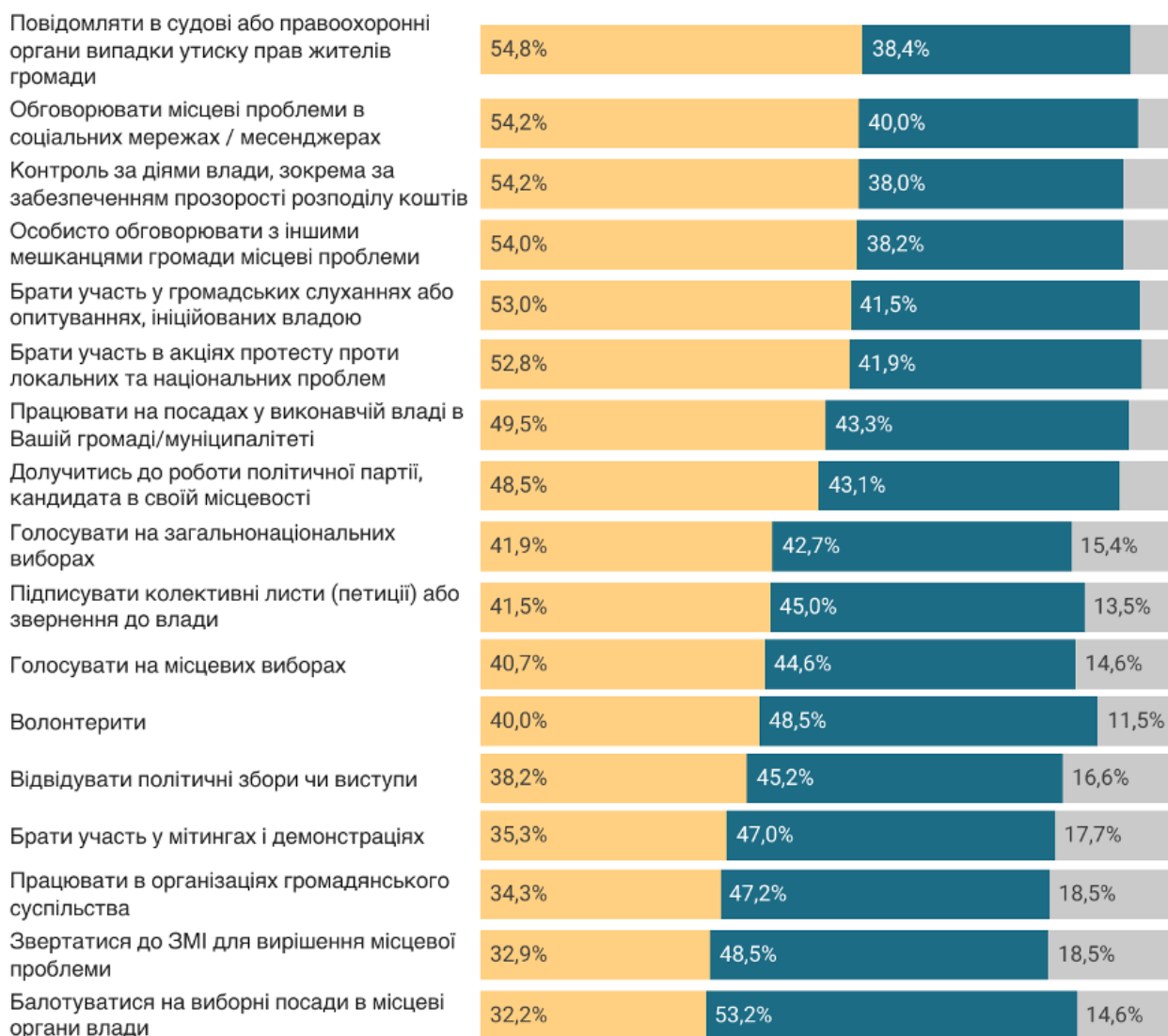
Джерело: Дані опитування Periscope Research, 800 респонденток (опікується неповнолітніми - 312, не опікується неповнолітніми - 488, живе на 2 країни - 652, не живе на 2 країни - 148) • Створено за допомогою Datawrapper

Ті респондентки, які можуть або хочуть брати активну участь у діяльності будь-якої групи, яка займається вирішенням політичних питань в Україні, називали різні форми участі в політичному житті України на місцевому рівні, до яких вони могли би долучитися. Найбільш популярними (обраними понад половиною тих, хто відповідав) варіантами участі були такі: повідомляти в судові або правоохоронні органи випадки утиску прав жителів громади, обговорювати місцеві проблеми в соціальних мережах / месенджерах, здійснювати контроль за діями влади, особисто обговорювати з іншими мешканцями громади місцеві проблеми, брати участь у громадських слуханнях або опитуваннях, ініційованих владою, брати участь в акціях протесту проти локальних та національних проблем. Майже половина респонденток могла би працювати на посадах у виконавчій владі в громаді або долучатися до роботи місцевої партії чи кандидата. Найменш популярними формами участі, обраними майже кожною третьою респонденткою, були звернення до ЗМІ для вирішення місцевої проблеми та балотування на виборні посади в місцеві органи влади.

Якою може бути Ваша участь в політичному житті України на місцевому рівні?

Відповідали ті респондентки, які можуть та/або хочуть брати активну участь у діяльності будь-якої групи, яка займається вирішенням політичних питань в Україні

■ Так ■ Ні ■ Важко сказати

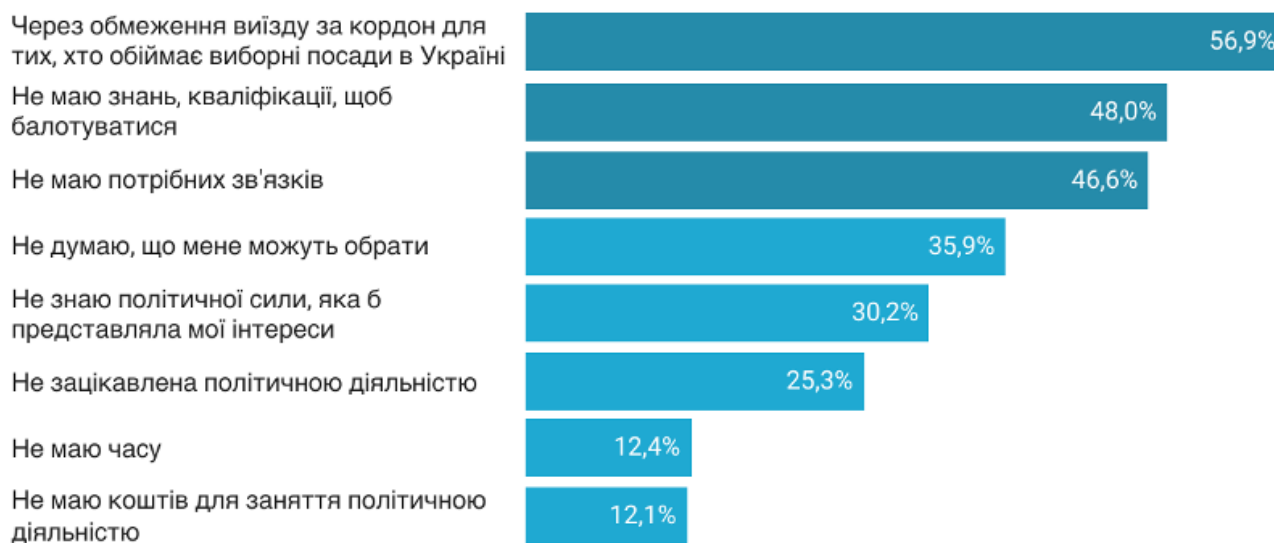
Джерело: Дані опитування Periscope Research, 513 респонденток • Створено за допомогою Datawrapper

Ті респондентки, які не зацікавлені балотуватися на місцевих виборах, пояснювали своє небажання передусім існуванням обмеження на виїзд за кордон для тих, хто обіймає виборні посади в Україні (57%), відсутністю відповідних знань та кваліфікації (48%) і потрібних зв'язків (47%). Понад третина не вірить у можливість бути обраною (36%). Крім того, 30% не знають політичної сили, яка би представляла її інтереси.

Лише кожна четверта відповіла, що не зацікавлена політичною діяльністю. Брак часу та коштів були найменш поширеними перепонами, що знижували зацікавленість жінок в участі у виборах у ролі кандидатки.

Чому Ви не зацікавлені балотуватись на місцевих виборах?

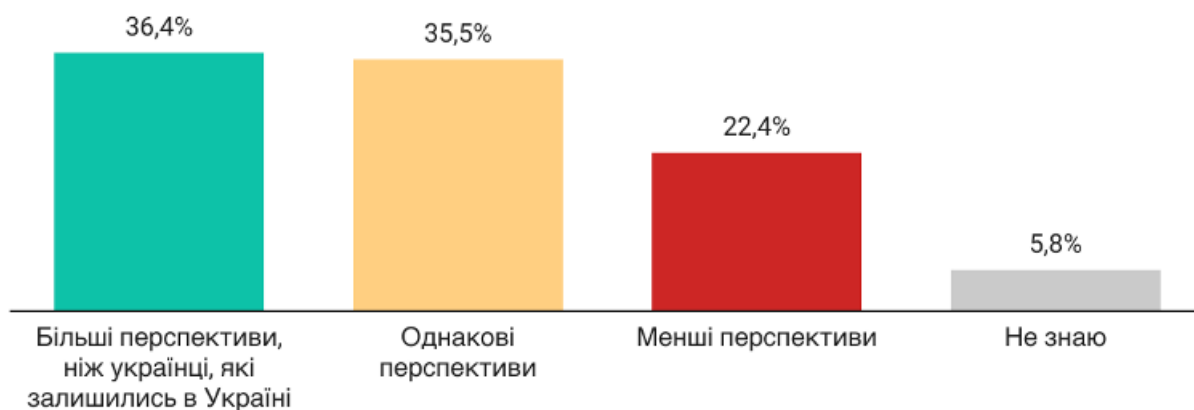
Респондентка могла обирати декілька відповідей; відповідали ті, хто не хоче балотуватись на місцевих виборах

Джерело: Дані опитування Periscope Research, 348 респонденток • Створено за допомогою Datawrapper

Ще однією перепорою до участі в українському виборчому процесі може бути переконання, що українці, котрі виїхали через повномасштабне вторгнення, мають менші шанси бути обраними в місцеві органи влади порівняно з тими, що залишились. Втім, опитування показало, що більшість респонденток не поділяють цю думку: 36 % вважають, що такі люди мають кращі перспективи бути обраними, і стільки ж — що їхні перспективи однакові з тими, хто не шукав прихистку за кордоном. Лише 22% учасниць дослідження вірять, що факт виїзду за кордон негативно впливає на електоральні шанси кандидата.

Як Ви вважаєте, які перспективи мають українці, які знайшли тимчасовий прихисток за кордоном, бути обраними в місцеві органи влади України порівняно з українцями, які перебувають під час війни в Україні?

Джерело: Дані опитування Periscope Research, 800 респонденток • Створено за допомогою Datawrapper

Що стосується учасниць глибинних інтерв'ю, більшість із них не бачили себе серед активних учасниць суспільно-політичного процесу ні в Україні, ні тим більш у країні, де зараз проживають. До повномасштабного вторгнення частина учасниць дослідження була задіяна в суспільно-культурних проєктах. Наприклад, одна молода жінка волонтерила в передвиборчому штабі свого друга, який балотувався у Верховну раду на виборах 2019 року. Але навіть такий досвід громадської активності жінки схильні недооцінювати і зводити до підтримки інших громадських діячів і аж ніяк не самостійної участі в суспільно-громадському чи виборчому процесі. Пояснення такої позиції, яке найчастіше лунало з боку учасниць, можна продемонструвати наступною цитатою:

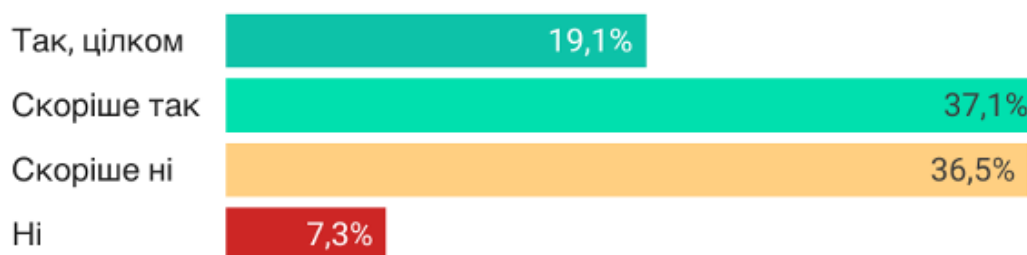
«Ну, я ж розумію, що потрібна людина, яка буде мати досвід якийсь політичний. Ну, це як бути лікарем, — бути політиком. Як бути лікарем? Я не маю попереднього досвіду, тому мені, не знаю, чи мені варто в цей йти. Моя думка така, що це для когось більш відповідального, для когось більш обізнаного, не знаю, може я не права».
(США, Молоді жінки)

Тим не менш, деякі з опитаних жінок хотіли би бути задіяні в культурній, волонтерській чи іншій суспільно-корисній діяльності після можливого повернення в Україну, але скоріше не проявляючи ініціативу, а доєднуючись до вже існуючих проєктів:

«Ну загалом, напевно, якби я побачила якусь там організацію, яка запрошує молодих жінок просто допомоги, і я мешкала вже в Києві, і я зрозуміла, що я можу бути корисна, я би з радістю відгукнулась. Наприклад, ну перше, що прийшло в голову. Яюсь одна зі знайомих десь у соціальній мережі виставила інформацію, що приймала участь, ну, не знаю чи можна сказати так — у відбудові. Ну, відбудова Ірпеня, скажімо так, це не лише Ірпінь, взагалі Київська область, якщо там будинок було зруйновано. От я бачила таку інформацію: люди там збирались, волонтери, їхали в той будинок, повністю чистили те, що там було зруйновано, прибирали це все по кірпичках і починали там якісь будувати нові стіни, допомагаючи іншим людям прискорити будівлю чи відбудову свого будинку. Ну, от можливо, у цьому я могла бути корисна, тобто там на вихідних приділяти якусь увагу таким моментам, мені було б цікаво. Думаю, що це було б корисно й мені, і навколишнім».
(Польща, Жінки, що живуть на дві країни)

Більше половини учасниць дослідження (56%) планують долучатися до відбудови України після війни: 19% впевнені в цьому, а 37% скоріше налаштовані на участь. Ще 44% респонденток не збираються долучатися до відбудови, але тільки 7% цілком певні, що не робитимуть цього.

Чи плануєте Ви долучатися до відбудови України після війни?

Джерело: Дані опитування Periscope Research, 800 респонденток •
Створено за допомогою Datawrapper

На питання, що має бути пріоритетами відновлення України, учасниці дослідження найчастіше обирали соціальну підтримку для постраждалих першим пріоритетом (23%), а також згадували її серед трьох найважливіших сфер (53%). До інших топ-3 пріоритетів, на думку респонденток, має належати відбудова виробництва/розбудова економіки та місцевого бізнесу (36%), розвиток критичної інфраструктури (35%), створення сильної армії (34%), відновлення соціальної інфраструктури (32%), створення робочих місць (30%) та відновлення житла (25%). Останній пункт називала найпершим пріоритетом майже кожна п'ята респондентка.

Натомість вирішення екологічних проблем, розвиток демократії, боротьба з корупцією та впровадження реформізмів в інституціях влади виглядають для більшості респонденток менш нагальними завданнями в контексті відновлення.

Що Ви вважаєте пріоритетами відновлення України?

Назвіть три пріоритети в порядку вагомості.

Джерело: Дані опитування Periscope Research, 800 респонденток • Створено за допомогою Datawrapper

Майже половина опитаних жінок (48%) погоджується, що їхній досвід перебування за кордоном може бути корисним для післявоєнного відновлення України, тоді як 39% притримуються протилежної думки, а 13% не мають визначеної позиції.

Задумуючись про майбутнє, як Ви вважаєте, чи може Ваш досвід перебування за кордоном бути корисними для післявоєнного відновлення України?

Джерело: Дані опитування Periscope Research, 800 респонденток • Створено за допомогою Datawrapper

Учасниці глибинних інтерв'ю, оцінюючи свою спроможність використовувати здобуті за кордоном навички та досвід після повернення в Україну, насамперед згадують про можливе застосування нових знань з іноземної мови. Яким саме чином ці знання будуть застосовані, поки важко сказати. Дехто зізнається, що поки не знає, як зможе застосовувати нові навички по поверненню, але водночас зазначає, що життя за кордоном змінило особистісний світогляд:

«Чесно, я не можу сказати, щоб я якось примінила нові скіли, але я тут скоріше про те, що Канада мене поміняла, мою свідомість, да ось у цьому моменті. Тобто я трошки стала іншою. Ось і Європа поміняла, і Канади поміняла».
(Канада, Молоді жінки)

Хтось поки не знає, які саме навички можуть бути корисними по поверненню, але намагається підтримувати Україну і зв'язок із нею у свій спосіб:

«А які мої скіли можуть бути корисними в майбутньому? Я думаю, що будуть шляхи, будуть шляхи. Не знаю, принаймні зараз я плачу податки. Я знаю, що це небагато, але я не закриваю там свій ФОП і намагаюся досі платити податки в Україні. Надалі, не знаю, покаже життя, чим я можу бути корисною».
(Німеччина, Молоді жінки)

Гендерна

рівність

Оцінюючи ситуацію з гендерною рівністю на ринку праці за різними аспектами, респондентки переважно вважали можливості чоловіків та жінок однаковими або ж вбачали перевагу в чоловіків. Чоловічі переваги найбільш відчутні, коли йдеться про доступ до керівних посад, побудову професійної кар'єри та заробітну плату. Близько третини учасниць дослідження вважають, що жінки мають кращі можливості з погляду тривалості робочого дня та умов праці; водночас приблизно стільки ж респонденток переконані, що й тут перевага на боці чоловіків.

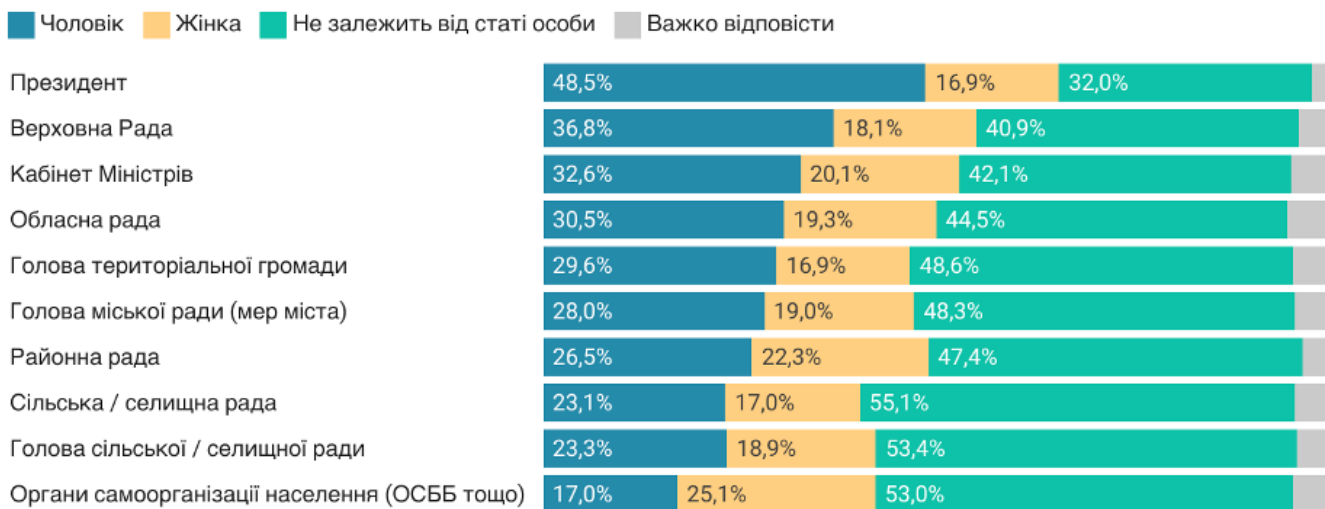
На Вашу думку, чи є в Україні рівними можливості жінок та чоловіків...

Джерело: Дані опитування Periscope Research, 800 респонденток • Створено за допомогою Datawrapper

Якщо йдеться про посади в органах влади чи самоорганізації населення, чим вищою є посада в суспільній ієрархії, тим більше респонденток вважали, що чоловік має вищі шанси її зайняти порівняно із жінкою. Втім, із пониженням посади жіноча перевага перед чоловіками, на думку респонденток, суттєво не зростала; натомість більше голосів набирав варіант «не залежать від статі».

Як Ви оцінюєте, хто має більше можливостей зайняти посади в органах влади?

Джерело: Дані опитування Periscope Research, 800 респонденток • Створено за допомогою Datawrapper

Пояснюючи той факт, що в органах влади в Україні працює менше жінок, ніж чоловіків, респондентки найчастіше називали такі причини: невпевненість у своїх силах, можливостях виконувати складнішу або керівну роботу (45%), перебування в декреті, відпустці по догляду за дітьми, лікарняних із дітьми (43%) та упередженість виборців щодо висування жінок на керівні посади (41%). Ці три причини, на думку більшості опитаних жінок, є найголовнішими.

Натомість недостатній рівень освіти і професіоналізму жінок — серед найменш згадуваних причин непропорційної представленості жінок у владі.

В органах влади в Україні працює менше жінок, ніж чоловіків. Як Ви думаєте, з чим це пов'язано?

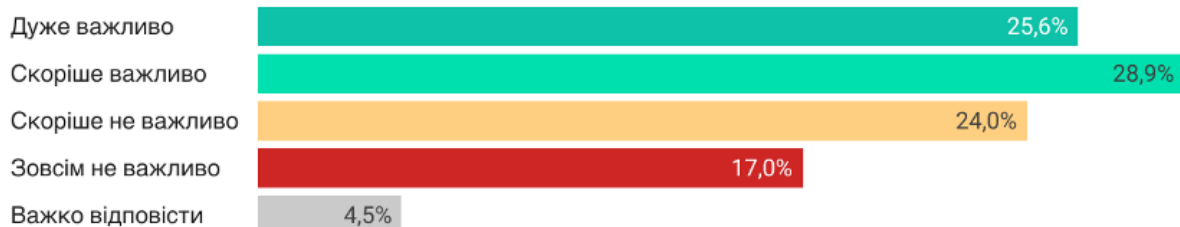
Респондентка могла обирати декілька відповідей, а тоді вказувала найголовнішу

Джерело: Дані опитування Periscope Research, 800 респонденток • Створено за допомогою Datawrapper

Питання щодо забезпечення принципу рівних прав та можливостей чоловіків та жінок у процесі відновлення України є важливим для 55% респонденток і не важливим для 41%.

Наскільки для Вас важливе питання щодо забезпечення принципу рівних прав та можливостей чоловіків та жінок в процесі відновлення України?

Джерело: Дані опитування Periscope Research, 800 респонденток • Створено за допомогою Datawrapper

Додатки

Таблиця 1

**Плани повернення в Україну
в різних цільових групах жінок-біженців**

	Жінки 18–29 років	Жінки 30–39 років	Жінки 40–59 років	Жінки з дітьми	Жінки без дітей	Жінки, які живуть на дві країни	Жінки, які не їздять часто в Україну
Планують повернутися в Україну	70.0%	66.0%	58.2%	68.2%	67.6%	64.6%	82.5%
Планують залишитися за кордоном	25.9%	31.3%	29.8%	27.2%	28.1%	31.8%	10.1%
Ще не визначились	4.2%	2.6%	11.9%	4.5%	4.3%	3.7%	7.4%
Я планую повернутися додому найближчим часом	4.2%	4.4%	13.4%	3.2%	6.1%	4.6%	6.8%
Я планую повернутися після закінчення зими	10.5%	7.0%	7.5%	9.6%	9.0%	10.0%	6.1%
Я планую повернутися додому тільки після закінчення війни	25.7%	28.2%	22.4%	30.4%	23.4%	23.0%	39.9%
Я планую повернутися в Україну в переїхати в інший населений пункт	29.6%	26.4%	14.9%	25.0%	29.1%	27.0%	29.7%
Я планую залишитися в країні, де я зараз перебуваю	15.4%	17.6%	19.4%	16.0%	16.6%	18.3%	8.1%
Я планую виїхати в іншу країну за кордоном	10.5%	13.7%	10.4%	11.2%	11.5%	13.5%	2.0%

Таблиця 2

**Мотивація повернення в Україну
в різних цільових групах жінок-біженців**

	Жінки 18–29 років	Жінки 30–39 років	Жінки 40–59 років	Жінки з дітьми	Жінки без дітей	Жінки, які живуть на дві країни	Жінки, які не їздять часто в Україну
<i>Любов до Батьківщини / місцевості, де я живу</i>	34.6%	35.1%	47.1%	34.4%	36.4%	36.5%	32.7%
<i>Маю роботу в Україні</i>	15.3%	20.1%	8.8%	19.7%	14.0%	19.1%	7.1%
<i>Маю власну справу / бізнес в Україні</i>	8.3%	9.0%	14.7%	9.3%	8.7%	11.2%	1.8%
<i>Маю житло та іншу власність в Україні</i>	19.9%	29.9%	44.1%	29.0%	21.7%	23.9%	26.5%
<i>Родинні та дружні зв'язки</i>	39.2%	39.6%	44.1%	38.8%	40.2%	40.4%	37.2%
<i>В Україні діти почуваються комфортніше</i>	22.9%	33.6%	23.5%	38.3%	18.2%	29.2%	15.9%
<i>Не можу влаштуватися за кордоном</i>	34.2%	26.1%	32.4%	27.9%	34.3%	33.4%	26.5%
<i>Сподіваюсь на кращі життєві перспективи, розвиток України</i>	32.9%	35.8%	41.2%	38.3%	31.8%	36.0%	29.2%

Таблиця 3

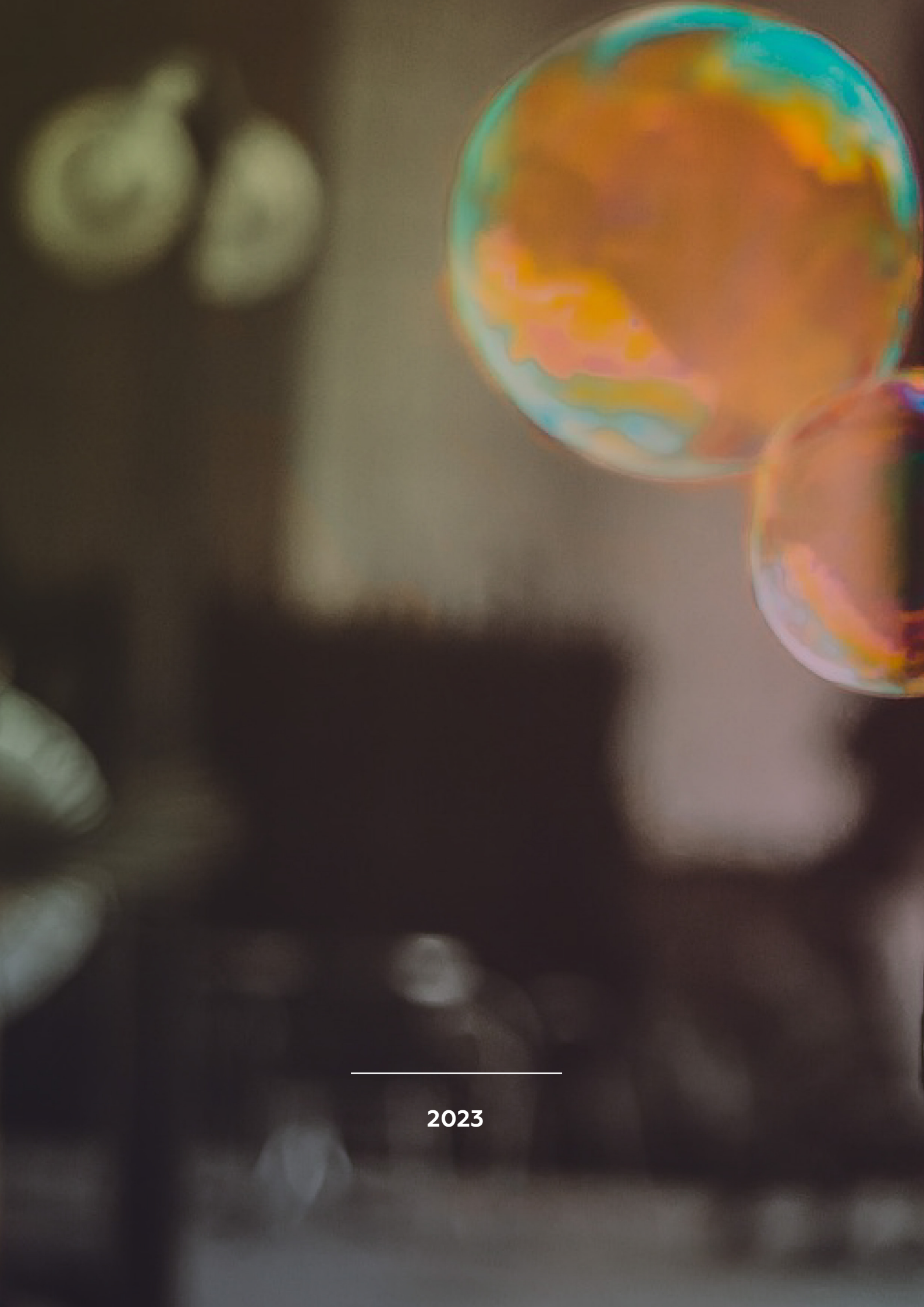
**Прояви тривалих психологічних проблем
за останній рік серед жінок-біженок із різних цільових груп**

	Жінки 18–29 років	Жінки 30–39 років	Жінки 40–59 років	Жінки з дітьми	Жінки без дітей	Жінки, які живуть на дві країни	Жінки, які не їздять часто в Україну
Зазнавали значного стресу	71.5%	78.0%	85.1%	84.0%	68.4%	71.2%	89.2%
Мали пригнічений настрій, проблеми зі сном, поганий апетит, труднощі з концентрацією	73.9%	75.8%	74.6%	77.6%	72.5%	71.6%	87.2%
Були дратівливі, постійно хвилювалися, відчували надмірні переживання через різні речі, або Вам було важко розслабитися	68.6%	71.8%	83.6%	77.6%	66.4%	66.4%	89.9%

Таблиця 4

**Впевненість у перемозі України у війні
у різних цільових групах жінок-біженців**

	Жінки 18–29 років	Жінки 30–39 років	Жінки 40–59 років	Жінки з дітьми	Жінки без дітей	Жінки, які живуть на дві країни	Жінки, які не їздять часто в Україну
Так / скоріше так	57.9%	65.7%	65.7%	71.4%	53.9%	58.2%	71.6%
Ні / скоріше ні	37.2%	30.4%	26.9%	22.5%	42.0%	37.9%	18.9%
Важко відповісти	4.9%	4.0%	7.5%	6.1%	4.1%	3.8%	9.5%

2023